

ВСТУП

Гімназія №153 ім.О.С.Пушкіна Шевченківського району м. Києва здійснює свою діяльність на підставі ст.53 Конституції України, законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», постанов Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 №778 «Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад», «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 №766, з урахуванням вимог Концепції профільного навчання в старшій школі, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 №854 «Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі», «Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу» ДСанПіН 5.5.2.008-01, Статуту Гімназія №153 ім.О.С.Пушкіна Шевченківського району м. Києва, та забезпечує одержання учнями повної загальної середньої освіти на рівні Державних стандартів.

У відповідності до чинного законодавства загальноосвітній навчальний заклад (гімназія № 153 ім. О.С.Пушкіна) здійснює освітній процес відповідно до рівнів загальноосвітніх програм трьох ступенів освіти:

I ступінь - початкова загальна освіта;

II ступінь - основна загальна освіта;

III ступінь - середня (повна) загальна освіта.

Відповідно до циклів початкової освіти (1—2 і 3—4 класи), що враховують вікові особливості розвитку та потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти, складено Освітні програми закладу загальної середньої освіти (гімназії № 153 ім. О. С. Пушкіна) для 1-2 класів та 3-4 класів.

Реалізація даних освітніх програм забезпечує наступність у навчанні учнів в початковій та основній школі.

Освітню програму для 1-2 класів як єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів, індивідуальних проектів, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання розроблено на основі Державного стандарту (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.) й Типових освітніх програм, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Розділ 1

Призначення гімназії та засіб його реалізації

Освітній простір гімназії є інтегративним – і це його найголовніша ознака. Необхідна умова цього – зміна бачення змісту сучасної освіти, і тому всю систему навчання намагаємося переорієнтувати з надання знань, вмінь, навичок з окремих предметів, які, безумовно, необхідні людині в повсякденному житті, на систему знань про людину, природу, державу, суспільство, побудовану на єдності світу, єдності людини з їх наступним застосуванням для якомога повнішої особистісної самореалізації. Жодне знання не набувається гімназистами заради самих знань чи оцінки – вони є життєво важливими компетенціями, з яких складається світогляд підростаючої особистості.

Філософія гімназії полягає у тому, щоб сформувати такий освітній простір, який дозволяє вільний розвиток усіх здібностей гімназистів, формує в них потребу всеосяжного культурного філософського погляду на життя.

Мета гімназії: отримання учнями універсального цілісного сучасного знання, всебічний розвиток, виховання і соціалізація гімназистів, які усвідомлюють себе громадянами України, здатні до життя в суспільстві, мають прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готові до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової й громадської діяльності та громадянської активності.

Місія гімназії полягає в тому, щоб створити усі умови для розвитку учнів з урахуванням їх можливостей, пізнавальних інтересів і схильностей. Освіта, яку одержують гімназисти, повинна забезпечити їх самореалізацію сьогодні і в майбутньому. Гімназист, не залежно від його здібностей, реалізує

своє право на успіх в житті, на максимальне розкриття власних здібностей, яке може запропонувати якісна освіта. Гімназія прагне максимально адаптуватися до учнів з їхніми індивідуальними й творчими уподобаннями та здібностями. Намагається гнучко реагувати на соціокультурні зміни середовища. Головним підсумком такої двосторонньої діяльності гімназії покликана стати адаптація гімназистів до швидкоплинного життя, збереження особистості вихованця в різноманітних обставинах суспільного життя.

Цілі та задачі освітнього процесу 1-2 класів як складової ланки гімназії підпорядковані загальним цілям гімназії та вимогам до досягнень здобувачів освіти (компетентностей), визначених Державним стандартом початкової освіти.

Головними цілями та завданнями діяльності гімназії є: різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та само-реалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

Основним засобом реалізації призначення гімназії є засвоєння учнями

обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм, що забезпечується через:

- розширення навчального часу у навчальному плані на предмети і курси, що сприяють загальнокультурному розвитку особистості та формують гуманістичний світогляд;
- надання учням можливості спробувати себе в різних видах діяльності (інтелектуальній, спортивній, художньо-естетичній, лідерській тощо);
- надання учням можливості вибору профілю навчання, темпу засвоєння

навчального матеріалу;

- оригінальну організацію навчальної діяльності, інтеграцію навчальної та поза навчальної діяльності;

Освітні програми, реалізовані в гімназії, спрямовані на:

- формування в учнів сучасної наукової картини світу;
- формування цілісної та усебічно розвиненої особистості, здатної до критичного мислення;
- виховання працьовитості, любові до природи;
- розвиток в учнів національної самосвідомості, патріотизму;
- формування людини та громадянина, яка прагне змінювати та удосконалювати суспільство;
- інтеграцію особистості в систему світової та національної культури;
- вирішення завдань формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві;
- виховання громадянськості, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей інших народів;
- створення основи для усвідомленого відповідального вибору та наступного освоєння професійних освітніх програм;
- формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації тощо;
- виховання учнів здатних змінювати навколишній світ та вчитися впродовж життя.

Розділ 2

Опис мети програми та кінцевих результатів навчання

Мету програми, кінцеві результати навчання та «модель випускника» обрано педагогічним колективом, адміністрацією гімназії та описано в Освітній програмі гімназії для 5-9 та 10-11 класів.

Мету початкової школи (I та II циклів) як структурного підрозділу гімназії, пріоритетні завдання визначено відповідно до загальної мети гімназії та Державного стандарту початкової освіти.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості

Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності.

До ключових компетентностей належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Основою формування ключових компетентностей є досвід здобувачів освіти, їх потреби, які мотивують до навчання, знання та вміння, які формуються в різному освітньому середовищі (школі, родині), різноманітних соціальних ситуаціях і зумовлюють формування ставлення до них.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти за окремими освітніми галузями визначено у розділі 4 – «Цілі та завдання освітнього процесу». Для кожної освітньої галузі визначено мету та загальні результати навчання здобувачів освіти в цілому. За ними впорядковано обов'язкові результати навчання здобувачів освіти, які є основою для їх подальшого навчання на наступних рівнях загальної середньої освіти.

Загальною метою Освітньої програми для 1-2-х класів є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, підготовка учнів до навчання в наступному, 2 класі та в подальшому – до навчання в другому циклі початкової школи (в 3-4 класах).

Розділ 3

Самооцінка результативності виконання освітньої програми за 2018-2019 навчальний рік

Згідно з річним планом роботи у травні 2019 року адміністрацією гімназії та керівниками МО було **перевірено виконання навчального плану та навчальних програм**. З цією метою були перевірені класні журнали, календарні плани вчителів, зошити для контрольних робіт, проведені співбесіди з вчителями.

Перевірка ведення шкільної документації та аналіз результатів навчальної діяльності учнів 1-х класів (опрацювання Свідоцтв досягнень), опрацювання звітів вчителів 2-4 класів показали, що протягом 2018-2019 н.р. вчителі початкової школи виконали Освітню програму гімназії 2018-2019 н.р., працювали відповідно документів МОНУ, досягли результатів навчання відповідно до програмових вимог. Навчальні програми виконані в змістовній та практичній частинах.

В 1-х класах початкової школи протягом 2018-2019 н.р. було проведено 16 навчальних та виховних екскурсій, в 2-х класах – 14 екскурсій, в 3-х класах – 11 екскурсій, в 4-х класах – 11 екскурсій.

Результати навчальної діяльності в початкових класах за 2018-2019 н.р.

За звітними даними у початкових класах в 2018-2019 навчальному році закінчили 272 учні. Навчальні досягнення учнів перших класів оцінюються вербально (91 учень), навчальні досягнення учнів 2-4 класів оцінюються бально (181 учень).

В 1-х класах було здійснено вербальне оцінювання навчальних досягнень учнів (формувальне та завершувальне).

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Завершальне (підсумкове) оцінювання результатів навчання у першому класі проводять: наприкінці навчального року відповідно до «Методичних рекомендацій щодо формувального оцінювання учнів 1-го класу (до листів МОН від 18.05.2018 р. № 2.2-1250 та від 21.05.2018 № 2.2-1255).

В 2-4 класах початкової школи на високому рівні закінчили навчальний рік 41 учень, що вище показників минулого навчального року на 6 учнів.

Закінчили 2018-2019 н.р. на високому та достатньому рівнях – 134 учні.

Таким чином, 96,7% учнів 2-4 класів навчаються на високому та на високому і достатньому рівнях, що вище показника 2017-2018 н.р. на 2,7 %. Інформацію про кількість учнів 2-4 класів, які навчаються на високому рівні, зведено в таблицю:

Клас	Учитель початкових класів	Кількість учнів, які навчаються на високому рівні в 2018-2019 н.р.	Кількість учнів, які навчалися на високому рівні в минулому навчальному році
2-а	Шпак Г.В.	6	
2-б	Власюк Ю.В.	8	
3-а	Спіцина О.В.	6	Верб.оцінювання
3-б	Кухмай Н.В.	7	Верб.оцінювання
4-а	Копил І.Л.	6	7
4-б	Бойко М.Л.	8	5

клас	Прізвища, імена учнів, нагороджених Похвальним листом.
2-а	Галасюк М., Марчук Максим, Сокорчук Єлізавета, Тимошенко Дмитро, Цинько Данило, Яніна Анастасія.
2-б	Авдєєв Андрій, Вінник, Катеньова Вікторія, Литвиненко , Лукашева , Макаренко , Шарікадзе, Юркіна
3-а	Патріна Ксенія, Субботіна Анна, Ночовка Анастасія, Мидза Макар, Солодовник Євгенія, Кошелєв Максим.
3-б	Бак Евеліна, Балтер Дарія, Борміна Софія, Дмитерко Мілада, Іллюша Юрій, Семенчова Єсенія, Черноіваненко Юлія.
4-а	Григораш Михайло, Капука Володимир, Кифоренко Станіслав, Лазарєв Роман, Межерицький Ернест, Шульженко Марія.
4-б	Антонець , Герасименко , Двойних , Зеленьак , Корисєва , Кошелєва , Юрчак , Четверус .

Відсоток якості в 2-4 класах у 2018-2019 н.р.:

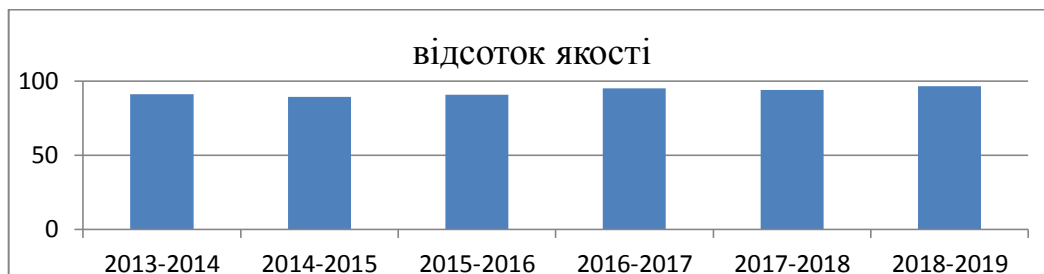
2-А - 100%; 2-Б - 100%

3-А - 100% 3-Б - 90%

4-А – 100% 4-Б - 90%

6 учнів 2-4 класів мають за результатами річного оцінювання 1 оцінку середнього рівня.

Показники відсотку якості навчання та середнього балу за результатами річного оцінювання є стабільними протягом кількох років:

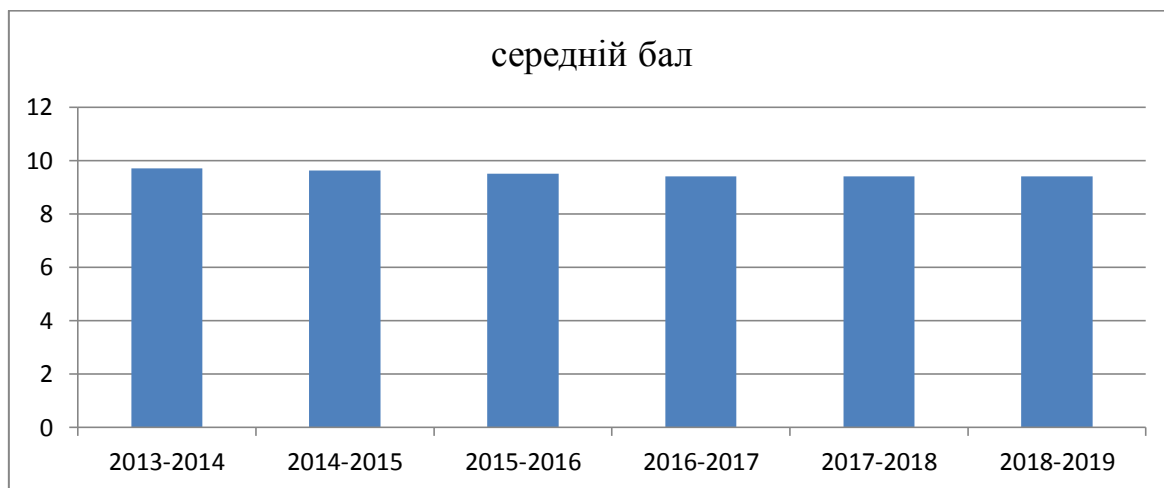

За підсумками 2018-2019 н.р. середній бал в 2-4 класах – 9.4 бали.

В 3-4 класах ці показники близькі до показників попередніх років в межах кожного класу:

Клас	Учитель початкових класів	2018-2019 н.р.	201-2017 н.р.
2-а	Шпак Г.В.	9.6	Верб. оцінювання
2-б	Власюк Ю.В.	9.5	Верб. оцінювання
3-а	Спіцина О.В.	9.5	9.3
3-б	Кухмай Н.В.	9.4	9.3
4-а	Копил І.Л.	9.5	9,8
4-б	Бойко М.Л.	9	9.3

Середній бал початкової школи у порівнянні з попереднім навчальним роком не змінився:

З метою внутрішнього моніторингу якості освіти випускників початкової школи у травні 2019 було проведено ДПА у формі контрольних робіт з української мови (оцінювання результатів навчання з української мови та читання) і математики.

Результати ДПА та річні бали з навчальних предметів представлено у таблиці:

предмет	4-а клас			4-б клас		
	Річний бал	ДПА бал	ДПА % якості	Річний бал	ДПА бал	ДПА % якості

Укр.мова	8,8	10	90%	8,6	10,1	100%
Матем.	9,4	9,8	97%	9,2	9,9	90%

Результати ДПА свідчать про якість навчання учнів в 4-а та 4-б класах.

Результати роботи в проекті «Обдарована дитина»

Учителі 3-х та 4-х класів взяли участь у XIX Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика та 4-х класів у «Математичному квесті» відповідно до вимог Наказу № 175 від «17» жовтня 2018 року та Наказу № 186 від «25» жовтня 2018 року.

Результатом роботи в проекті стали перемоги учнів у II (районному) етапі конкурсів та олімпіад:

II (районний) етап XVI Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика:

3-А клас - Суботіна Анна - I місце (Спіцина О.В.)

4-А клас - Капуха Володимир - III місце (Копил І.Л.)

4-Б клас - Антонець Марія - III місце (Бойко М.Л.)

Зеленяк Анастасія - III місце

У «Математичному квесті» - II (районний) етап олімпіади з математики, призові місця посіли учні 4-А та 4-Б класів: Долінський Давид, Кифоренко Станіслав, Лазарев Роман, Межерицький Ернест, Двойних Данііл, Зеленяк Анастасія, Попов Аркадій, Корнєєва Софія.

Протягом 2018-2019 навчального року учителі та учні початкової школи 2-4 класів взяли участь міжнародному конкурсі з природознавства «Осінній колосок» (4-а клас - 30 учасників, 4-б клас - 15, 3-а клас - 28, 3-б клас - 30, 2-а клас - 25, 2-б клас - 30, з української мови «Соняшник» (2-Б - 12 учасників, 3-А - 8, 4-А - 11).

Учні 1-Б класу (учитель Устименко Т.Л.) взяли участь у III Всеукраїнській інтернет - олімпіаді «На урок» з основ здоров'я (31 призер) та онлайн-олімпіаді з української мови «Всеосвіта весна 2019».

Реалізація заходів, спрямованих на вдосконалення фахової майстерності педагогічних працівників гімназії, які працювали протягом 2018-2019 н.р. в 1-4 класах початкової школи.

Метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти є вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення, розширення й оновлення професійних компетентностей вчителів. Протягом 2018-2019 н.р. в закладі освіти (гімназії) було створення умови для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема і вчителів, які працюють в 1-4 класах. З метою підвищення методичного та практичного

рівнів професійної компетентності вчителів 1-их класів, учителів з іноземної мови, фізичного виховання, учителів музичного мистецтва та образотворчого мистецтва, заступника директора щодо реалізації завдань нового Державного стандарту початкової освіти відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти організовано додаткове навчання відповідно Типовій освітній програмі організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснено за такими формами: курси, семінари, семінари - практикуми, тренінги, конференції, вебінари, «круглі столи» тощо.

Традиційно науково-методичну роботу методичного об'єднання було організовано з урахуванням документів МОНУ, єдиної науково-методичної теми гімназії «Моніторинг педагогічної майстерності вчителя як засіб професійного розвитку», науково-методичної теми методичного об'єднання початкових класів на період з 2017 по 2020 н.р. «Системно-діяльнісний підхід у навчанні», зокрема над темою «Інтеграція: тематичний і діяльнісний підходи» у 2018-2019 н.р.

Протягом 2018-2019 н.р. учителі початкових класів працювали над методичними темами:

№ з/п	ПІБ вчителя (повністю)	Методична тема, над якою працює вчитель, вихователь ГПД
1.	Шпак Галина Вікторівна	Реалізація системно-діяльнісного підходу до навчання на уроках літературного читання
2.	Власюк Юлія Володимирівна	Формування вдумливих читачів. Використання стратегій розвитку критичного мислення під час роботи з текстом.
3.	Бойко Марія Леонідівна	Критичне мислення як складова розумової діяльності учнів початкової школи
4.	Кухмай Наталія Валеріївна	Розвиток критичного мислення молодших школярів на уроках літературного читання
5.	Ковальова Олена Юріївна	Стратегії розвитку критичного мислення
6.	Панасевич Тетяна	Розвиток пізнавальної активності у молодших школярів на заняттях ГПД

	Вікторівна	
7.	Копил Ірина Леонідівна	Використання малих групових форм роботи в навчальній діяльності
8.	Спіцина Ольга Володимирівна	Компетентнісний підхід до навчання учнів на уроках природознавства
9.	Устименко Тетяна Леонідівна	Формування природознавчої компетентності у першокласників
10.	Ферчук Тетяна Валеріївна	Розвиток пізнавальної активності у молодших школярів на уроках української мови
11.	Бабенко Світлана Миколаївна	Розвиток творчих здібностей молодших школярів через використання елементів проблемного навчання
12.	Шпак Ольга Іванівна	Розвиток творчих здібностей молодших школярів у ГПД.

Реалізація стратегічних завдань розвитку гімназії 2018-2019 н.р.

Однією із ефективних форм організації методичної роботи початкових класів залишається засідання методичного об'єднання, де обговорюються актуальні проблеми організації навчально-виховної роботи з молодшими школярами. Протягом 2018-2019 навчального року було проведено 4 засідання МО початкових класів:

1. «Особливості роботи початкової школи в 2018-2019 н.р. Основні напрямки та завдання. Інтеграція в освіті». – серпень 2018 р.
2. «Діяльнісний підхід. Критичне мислення і вирішення проблем».- жовтень 2018 р.
3. «Формування міжпредметних компетенцій у процесі тематичного навчання».- грудень 2018 р.
4. «Аналіз роботи МО з реалізації єдиної методичної теми» - березень 2019 р.

Протягом року учителі початкових класів дотримувались Інструктивно-методичних рекомендацій щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році, щодо особливості організації освітнього процесу в 1 класах.

Учителі 1 класів працювали в умовах реформи початкової освіти «Нова українська школа»: підготували освітнє середовище, забезпечували різні

форми інтегрованого навчання, залучали до педагогічної взаємодії родини дітей, здійснювали моніторинг розвитку учнів. У жовтні 2018 року в 1 класах було проведено уроки для батьків першокласників « Один день роботи НУШ. «Сучасна школа: переорієнтація з процесу на результат». Також відкриті уроки для батьків першокласників було проведено під час тижня початкової школи у березні 2019р.

Результати навчання вчителів 1-4 класів за 2018-2019 н.р.

у міжкурсовий період

В Освітній програмі гімназії зазначено, що підвищення професійного рівня педагогічних працівників здійснюється шляхом аналізу виконання ними посадових обов'язків, участі в освітньому процесі та роботу вчителя над підвищенням власного педагогічного рівня.

Робота з підвищення професійної компетенції педагога – запорука успішного реформування системи освіти в цілому. Тому вчителі початкової школи систематично займаються самоосвітою, відвідують семінари та тренінги РУО, відкриті уроки своїх колег. В 2018-2019 н.р. учителі початкових класів Кухмай Н.В., Шпак Г.В., Ферчук Т.В., Власюк Ю.В., Ковальова О.Ю. пройшли навчання на практичному курсі «Критичне мислення» від інституту ім. Гринченка та отримали сертифікати.

Учителі початкових класів протягом минулого навчального року пройшли навчання на Онлайн-курсах та отримали сертифікати:

«Недискримінаційний підхід у навчанні »	Ферчук Т.В., Бабенко С.М., Ковальова О.Ю., Спіцина О.В., Шпак Г.В., Кухмай Н.В., Власюк Ю.В.
«Участь батьків у організації інклюзивного навчання»	Ферчук Т.В., Шпак Г.В.
«Використання електронних освітніх ігрових ресурсів у початковій школі»	Ферчук Т.В.,
Робота вчителів початкових класів з дітьми з особливими освітніми потребами	Ферчук Т.В., Бабенко С.М., Ковальова О.Ю., Спіцина О.В., Копил І.Л.
Домедична допомога	Ферчук Т.В.,
Критичне мислення для освітян. Освітні інструменти критичного мислення	Ферчук Т.В., Бабенко С.М., Шпак Г.В., Бойко М.Л.
Алгоритми і проекти Scratch	Ферчук Т.В.,
Конфлікт інтересів: треба знати	Ферчук Т.В.,
Онлайн-платформа PROMETEUS	Бабенко С.М., Ферчук Т.В.

«Медіаграмотність для освітян»	
Протидія та попередження боулінгу в закладах освіти	Бабенко С.М., Ферчук Т.В.
Права людини в освітньому просторі	Ферчук Т.В.
Онлайн-платформа PROMETEUS «Навчаємось вчитись: потужні розумові інструменти для опанування складних предметів»	Ковальова О.Ю.

Крім цього, заступник директора Кухмай Н.В. пройшла навчання на практичних курсах НУШ для керівників, а у грудні почала навчання на дистанційних курсах для керівників навчальних закладів; учитель Спіцина О.В. взяла участь у вебінарах «Ранкові зустрічі як важливий елемент НУШ» та «Створення освітнього середовища НУШ» та отримала сертифікати(листопад 2018р.); учитель Шпак Г.В. взяла участь у вебінарах «Конструктор LEGO як освітній ресурс 21 століття у початкових класах» та «Як впливають очікування вчителя на успішність учнів» та отримала сертифікати, вчителі 3-х та 4-х класів Кухмай Н.В., Спіцина О.В., Копил І.Л. та Бойко М.Л., Дідан О.В. та вихователь ГПД Бабенко С.М. пройшли практичні курси НУШ.

Всі вчителі початкової школи взяли участь у II Київському освітньому форумі «Нова українська школа : разом до успіху » та отримали сертифікати, а також у семінарі психолога К. Гольцберг «Булінг».

Учителі початкової школи гімназії № 153 протягом 2018-2019н. р. пройшли навчання на онлайн-курсі «Критичне мислення для освітян» та курсах, що містять розділи щодо формування критичного мислення учнів початкових класів: «Он-лайн курс для вчителів початкової школи», де вивчали принципи інтегрованого навчання та сучасні технології, які ґрунтуються на комплексному підході. Учителі Шпак Г.В., Власюк Ю.В., Ковальова О.Ю. пройшли навчання на практичному курсі «Інформаційна грамотність й критичне мислення вчителя».

На засіданнях методичного об'єднання вчителі ділилися власним педагогічним досвідом та демонстрували власні методичні розробки, а саме:

- Бабенко С.М. про розвиток творчих здібностей молодших школярів через використання елементів проблемного навчання.
- Шпак Г.В.- про застосування технології продуктивного читання тексту на уроках літературного читання.
- Ковальова О.Ю.- про використання стратегій розвитку критичного мислення на уроках у початковій школі.

- Спіцина О.В. про компетентнісний підхід на уроках природознавства, зокрема про роботу над екологічним проектом у 3-А класі, про інтеграцію під час роботи над літературним проектом «Казки світу»
- Кухмай Н.В. - про формування читацької компетентності молодших школярів і застосування матеріалів міжнародного моніторингу PIRLS для перевірки якості читання.
- Ферчук Т.В.- про розвиток пізнавальної активності молодших школярів на уроках української мови, а саме: проблемний підхід у навчанні, використання інтерактивних технологій, раціональне поєднання дидактичної гри й навчання, застосування наочності тощо.

Виступи на педрадах:

Серпень 2018р. – «Практична реалізація компетентнісного підходу до навчання в НУШ. Компетентнісний підхід до оцінювання педагогічної майстерності учителя початкових класів» -Кухмай Н.В.

Жовтень 2018р. – Інтеграція наскрізних вмінь в освітній процес.-Кухмай Н.В., Ковальова О.Ю., Власюк Ю.В.Березень 2019р.- «НУШ в гімназії №153 ім. О.С.Пушкіна» - Шпак Г.В.

У березні 2019р. Власюк Ю.В. презентувала роботу з теми «НУШ в гімназії № 153 ім.О.С.Пушкіна (звіт підготувала заступник директора Кухмай Н.В.)на нараді заступників директорів ЗЗСО Шевченківського району.

В рамках проекту «Методичний день. Відкритий урок» в 2018-2019 навчальному році вчителі початкової школи підготували та провели серію відкритих уроків для колег та батьків учнів.

В травні 2019 р. учителі 1 класів Устименко Т.Л., Ковальова О.Ю., Ферчук Т.В. провели тренінг-уроки з проектування майбутнього «Вічні цінності у форматі VALUES Happy Ukraine для першокласників нової української школи, їх батьків та педагогів початкової школи.

Протягом 2-18-2019 н.р. вчителі 1-4 класів працювали над реалізацією інтегрованого навчання, зазначеного в Освітній програмі на попередній, 2018-2019 н.р. як один з пріоритетних напрямків.

Згідно річного плану роботи гімназії з метою формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ, активізації їх пізнавальної діяльності, підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу, підвищення інтересу учнів до навчання 18.03-22.03.2019 р. в 1-4 класах було проведено Тиждень початкової школи «Весняна мозаїка». Особливістю проведення тижня початкових класів у 2019р. стало проведення уроків на основі інтеграції навчального матеріалу з кількох предметів, об'єднаних навколо теми «Весна». Тематичну інтеграцію змісту освіти реалізовано через горизонтальні

міжпредметні зв'язки (вивчення однієї теми на уроках з різних предметів впродовж одного дня/тижня). Так, на уроках математики учні розв'язували задачі, які містять інформацію про весняний рух соку в деревах, про відстань, яку долають птахи під час перельотів, про час, необхідний птахам для висиджування яєць; на уроках літературного читання аналізували художні твори про весняні зміни в живій та неживій природі, описували репродукції картин відомих художників на тему «Весна»; на уроках української мови складали тексти-описи «Рослини навесні», на уроках трудового навчання виготовляли композиції «Весняні пейзажі», «Першоцвіти» з використанням різних матеріалів; на уроках основ здоров'я вивчали правила безпечної поведінки людини в природі тощо.

В рамках тижня початкової школи всіма учителями 1-4 класів та вихователями ГПД було проведено відкриті інтегровані уроки та позакласні заходи.

Таким чином, вважаємо, що Освітню програму гімназії на 2018-2019 навчальний рік виконано у повному обсязі. Результативність виконання – висока.

Розділ 4

Цілі та завдання освітнього процесу гімназії

Метою гімназійної освіти є різнобічний розвиток, громадянське виховання і соціалізація дитини, формування у неї навчальних, соціальних, загальнокультурних і предметних компетентностей, цінностей громадянського суспільства, особистісний розвиток учнів з орієнтацією на продовження навчання, формування креативності і критичного мислення, творчих здібностей, набуття життєвих компетентностей, необхідних для самовизначення й усвідомленого вибору подальшого життєвого шляху.

Основними завданнями освітнього процесу в гімназії є наступні:

- забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту базової загальної середньої освіти на рівні вимог державного освітнього стандарту;
- гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
- створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору та наступного засвоєння професійних освітніх програм;
- формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності;
- забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів.

Конкретними завданнями освіти у гімназії є:

створення умов для ефективної навчально-пізнавальної діяльності учнів в інформаційно-освітньому середовищі з метою особистісного розвитку, набуття ключових і предметних компетентностей, пізнавального досвіду, формування світогляду і ціннісних ставлень до оточуючого світу, задоволення пізнавальних інтересів і потреб дитини, усвідомленого нею вибору подальшого життєвого шляху;

інтелектуальний, духовний, емоційний, фізичний, розвиток дитини, морально-етичне її виховання, формування основ природничо-наукового і гуманітарного світоглядів;

формування загальнонаукової, загальнокультурної, технологічної, комунікативної і соціальної компетентностей на основі засвоєння системи знань про природу, людину, суспільство, культуру, виробництво, оволодіння засобами пізнавальної і практичної діяльності, набуття соціального досвіду і культури спілкування та співпраці, навичок соціально-правової, екологічно доцільної і здоров'я зберезувальної поведінки;

розвиток основних умінь і навичок навчальної діяльності, компетентностей щодо вільного володіння українською мовою, спілкування однією з іноземних мов, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні і практичній діяльності;

формування підприємливості і здатності оцінювати правильність вибору, обґрунтовувати раціональність способу розв'язання проблем, приймати адекватні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях, самостійно розв'язувати пізнавальні, організаційні та інші проблеми особистого життя;

виховання школяра як людини демократичної, відповідальної, патріотичної, з розвиненим естетичним і етичним ставленням до навколишнього світу і самої себе;

громадянське, трудове, екологічне, виховання учнів;

формування ставлення учнів до освіти як важливої невід'ємної складової загальної культури людини;

збереження і зміцнення морального, фізичного і психічного здоров'я вихованців.

Розділ 5

Навчальний план та його обґрунтування

Згідно із Законом України «Про освіту», на основі Державного стандарту (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.) й Типової освітньої програми закладом загальної середньої (гімназії № 153 ім. О.С.Пушкіна) було розроблено Освітню програму – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів, індивідуальних проектів, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання, до складу якої входить і Навчальний план.

Під час складання Навчальної програми було використано Державний стандарт початкової освіти та Типові освітні програми:

Класи	Варіант Типових освітніх програм, затверджених Міністерством освіти і науки України	№ додатку
1-а, 2-а	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (наказ МОН від 21.03.2018 № 268).	Додаток 1
1-б, 1-в, 2-б, 2-в.	Базовий навчальний план початкової освіти для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовою відповідного корінного народу або національної меншини. Додаток 2 до Державного стандарту початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87) Типова навчальна програма з української мови для ЗЗСО з навчанням російською мовою Типова навчальна програма з російської мови для ЗЗСО з навчанням російською мовою.	Додаток 2

Навчальний план гімназії розглядаємо як механізм реалізації змісту освіти та досягненню мети Освітньої програми для 1-2-х класів: всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, підготовка учнів до навчання

в наступному, 2 класі та в подальшому – до навчання в другому циклі початкової школи (в 3-4 класах).

В Навчальних планах запропоновано підхід до організації освітнього процесу (див. Додатки 1,2). Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

У програмах з навчальних предметів визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Під час складання Освітньої програми для 1-х класів враховано вікові особливості розвитку та потреб дітей. Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, враховують досягнення попереднього етапу їхнього розвитку. Період життя дитини від п'яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довірливості поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства та наступність між 1 та 2 класами початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Перелік та пропонований зміст освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мовно-літературна, у тому числі:

Рідномовна освіта (українська мова та література; мови та літератури корінних народів та національних меншин)

Іншомовна освіта (англійська мова)

Математична

Природнича, громадянська й історична, соціальна,

здоров'язбережувальна галузі (інтегрований курс «Я досліджую світ»)

Технологічна, інформатична («Дизайн і технології», «Інформатика»)

Мистецька («Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво»)

Фізкультурна («Фізична культура»)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної галузі. Очікувані результати навчання здобувачів освіти подано за змістовими лініями і співвіднесено з обов'язковими результатами навчання першого циклу, визначеними Державним стандартом початкової освіти.

Змістові лінії кожної освітньої галузі в межах I циклу реалізуються паралельно та розкриваються через «Зміст навчання», який окреслює можливий навчальний матеріал, на підставі якого будуть формуватися очікувані результати навчання та відповідні обов'язкові результати навчання.

Оскільки Освітня програма ґрунтується на компетентнісному підході, теми/ тези рубрики «Зміст навчання» передбачають не запам'ятовування учнями визначень термінів і понять, а активне конструювання знань та формування умінь, уявлень через досвід практичної діяльності.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство тощо.

Розподіл навчальних годин в межах освітніх галузей розміщено в додатку 1 та додатку 2 навчального плану.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких **ключових компетентностей**:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування вміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, вміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Освітньої програми для 1-2-х класів передбачено використання **внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків**, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Варіативний складник освітньої програми використано на додаткові години для проведення індивідуальних консультацій та групових занять з учнями.

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів (англійської та української мови в 1-а, 1-б, 1-в класах та в 2-а, 2-б, 2-в класах) здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002р. №128 та «Роз'яснення щодо порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах в умовах повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей» № 1/9-322 від 18 травня 2018 року.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, вміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класі підлягає вербальному, формуальному оцінюванню. Вимоги до обов'язкових результатів навчання та

компетентностей учнів початкової школи, визначені Державним стандартом початкової освіти до першого циклу навчання (1–2-гі класи)

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Завершальне (підсумкове) оцінювання результатів навчання у першому класі проводять: наприкінці навчального року відповідно до «Методичних рекомендацій щодо формувального оцінювання учнів 1-го класу (до листів МОН від 18.05.2018 р. № 2.2-1250 та від 21.05.2018 № 2.2-1255).

**Навчальний план для 1-2-х класів
з навчанням державною мовою
на 2019-2020 навчальний рік**

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень у класах		
		1-А	2-А	Разом
Мовно-літературна Іншомовна	Українська мова (мова навчання)	7	8	15
	Англійська мова	2	2	4
Математична	Математика	4	4	8
Природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі	Я досліджую світ	3	3	6
Технологічна	Технології і дизайн	1	1	2
Інформатична	Інформатика	-	1	1
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1	2
	Образотворче мистецтво	1	1	2
Фізкультурна	Фізична культура	3	3	6
Усього		19+3	21+3	41+6
Додаткові години для проведення індивідуальних консультацій та групових занять з української мови та математики		1	1	2
Загальнорічна кількість навчальних годин		23	24	48
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		20\700	22\770	\1470

(складений за Додатком 2 до Державного стандарту початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87), Базовим навчальним планом початкової освіти для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовою відповідного корінного народу або національної меншини.)

**Навчальний план для 1-2-х класів
з навчанням російською мовою
на 2019-2020 навчальний рік**

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень у класах		
		1-Б, 1-В	2-Б, 2-В	Разом
Мовно-літературна Іншомовна	Українська мова	5	5	10
	Російська мова (мова навчання)	4	4	8
	Англійська мова	2	2	4
Математична	Математика	4	4	8
Природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна, технологічна, інформатична галузі	Я досліджую світ	3	5	8
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1	2
	Образотворче мистецтво	1	1	2
Фізкультурна	Фізична культура	3	3	6
Усього		20+3	22+3	42+6
Додаткові години для проведення індивідуальних консультацій та групових занять з української мови, російської мови та математики		-	-	-
Загальнорічна кількість навчальних годин		23	25	48
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		20\700	22\770	42\1470

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ УКРАЇНСЬКА МОВА (мова навчання)

Пояснювальна записка

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;
- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до

прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія «**Взаємодіємо письмово**» спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія «**Досліджуємо медіа**» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «**Досліджуємо мовні явища**» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Змістові лінії реалізуються в 1 класі через інтегрований курс «Навчання грамоти».

1 клас

з державною мовою навчання

(245 годин на рік, 7 годин на тиждень)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно» (протягом року)	
з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; <i>слухає й розуміє</i> коротке монологічне висловлення;	Сприймання усної інформації.
<i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого (<i>хто? що? де? коли? як?</i>); <i>розповідає</i> , про що мовиться в тексті, який прослуховувався;	Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.
<i>ділиться</i> своїми почуттями та емоціями від почутого; <i>розповідає</i> , що зацікавило в усному	Оцінювання усної інформації.

<p>повідомленні;</p> <p><i>відтворює</i> по ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей; <i>вступає</i> в діалог на теми, які викликають зацікавлення; <i>самостійно формулює</i> репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему; <i>уважно слухає</i> співрозмовника й <i>адекватно відповідає</i> на його запитання; <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням); <i>дотримується</i> правил спілкування з людьми різного віку; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування;</p> <p><i>повторює</i> услід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей; <i>переказує</i> знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план; <i>самостійно будує</i> коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя</p>	<p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p> <p>Створення усних монологічних висловлень</p>
<p align="center">Змістова лінія «Читаємо» (протягом року)</p>	
<p><i>читає вголос</i> доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами); <i>виявляє</i> у процесі читання <i>розуміння</i> значень більшості слів, <i>звертає увагу</i> на незнайомі слова, <i>запитує</i> у дорослих їх значення; <i>правильно інтонує</i> речення, у кінці яких стоять різні розділові знаки (після</p>	<p>Формування і розвиток навички читання.</p>

<p>попередньої підготовки);</p> <p><i>читає і називає</i> нескладні за змістом і формою фольклорні та літературні тексти (загадка, лічилка, казка, вірш, оповідання);</p> <p><i>виділяє</i> в структурі тексту заголовки; <i>пояснює</i> зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом твору (у прозорих випадках); <i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту невеликих за обсягом і нескладних текстів: <i>пояснює</i>, яка подія відбулася, <i>називає</i> персонажів твору, <i>відповідає на запитання</i> за змістом прочитаного; <i>пояснює</i>, якими словами в тексті автор описує характер героя, його зовнішність, передає красу природи і т. ін.(з допомогою вчителя); <i>переказує</i> близько до змісту прочитаний твір чи окремі його епізоди з опорою на ілюстрації, запитання вчителя;</p> <p><i>висловлює власне ставлення</i> до прочитаного: хороший / поганий вчинок, хто сподобався / не сподобався в творі, які епізоди найбільше запам'яталися, вразили; <i>читає по ролях</i> діалоги з казок, оповідань, віршів (після попередньої підготовки);</p> <p><i>має уявлення</i> про найважливіші джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет; <i>розрізняє</i> вербальну і візуальну інформації в тексті; <i>знаходить</i> за завданням учителя потрібну візуальну інформацію в дитячій книжці, дитячому журналі, пояснює її зміст;</p> <p><i>знаходить і називає</i> елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовки, ілюстрації), спираючись на них, <i>висловлює</i></p>	<p>Сприймання і практичне розрізнення художніх текстів.</p> <p>Аналіз та інтерпретація змісту тексту.</p> <p>Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.</p> <p>Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації.</p> <p>Робота з дитячою книжкою.</p>
--	--

<p>здогад, про що може розповідатися в книжці (творі); <i>розрізняє</i> дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях з чітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту); <i>дотримується правил</i> збереження книжки та гігієни читання (під керівництвом дорослого);</p> <p><i>пояснює</i> свої читацькі вподобання (яким темам надає перевагу); <i>відповідає</i> на запитання, про що (про кого) любить читати; <i>називає</i> своїх улюблених літературних героїв</p>	<p>Орієнтовний зміст літературного матеріалу: <i>дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності:</i> – твори усної народної творчості (казки, лічилки, загадки, скоромовки, пісеньки та ін.), – доступні віку художні твори відомих письменників України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей: літературні казки, оповідання, вірші, комікси; – науково-художні дитячі тексти; – дитяча періодика; <i>теми дитячого читання:</i> про Батьківщину, сім'ю, живу й неживу природу, дітей, шкільне життя, дружбу, пригоди, винаходи, фантастика та ін.</p>
<p align="center">Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» (протягом року)</p>	
<p><i>називає і розбірливо пише</i> всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог;</p>	<p>Формування і розвиток навички письма.</p>

<p><i>розрізняє</i> друковане і рукописне письмо; <i>списує</i> слова і речення з друкованого і рукописного тексту; <i>пише</i> під диктування слова, речення з 3-4 слів;</p> <p><i>добирає й записує</i> назву малюнка, заголовки до тексту (з допомогою вчителя); <i>складає й записує</i> речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя); <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт;</p> <p><i>перевіряє</i> написане; <i>виявляє і виправляє</i> недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя</p>	<p>Створення власних письмових висловлень.</p> <p>Перевірка письмових робіт</p>
<p align="center">Змістова лінія «Досліджуємо медіа» (протягом року)</p>	
<p><i>сприймає</i> зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), бере участь в їх обговоренні; <i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів; <i>розповідає</i> про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів</p>	<p>Робота з медіапродукцією</p>
<p align="center">Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» (протягом року)</p>	
<p><i>має</i> уявлення про мовні звуки; <i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння; <i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінкі й глухі приголосні звуки; <i>відтворює</i> ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції); <i>пояснює</i> зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків; <i>має</i> уявлення про букви, <i>розрізняє</i> звуки і букви; <i>позначає</i> мовні звуки буквами на письмі;</p>	<p>Дослідження мовних звуків, правильна їх вимова.</p> <p>Позначення звуків</p>

<p><i>правильно записує слова, вимова й написання яких збігаються;</i> <i>правильно позначає на письмі м'якість приголосних звуків;</i> <i>відтворює алфавітні назви букв;</i></p> <p><i>має уявлення про склад, вимовляє слова по складах;</i> <i>пояснює співвідношення між звуками і буквами у складі, слові;</i> <i>поділяє на склади слова під час переносу їх частин в інший рядок;</i></p> <p><i>має уявлення про наголос, визначає на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу;</i> <i>розрізняє наголошений і ненаголошені склади в слові;</i> <i>правильно наголошує загальноживані слова;</i> <i>пояснює залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (в окремих випадках) ;</i></p> <p><i>має уявлення про номінативну функцію слова;</i> <i>співвідносить слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа;</i> <i>розрізняє близькі й протилежні за значенням слова;</i> <i>розпізнає слова, які мають кілька значень;</i> <i>доповнює тематичні групи слів;</i> <i>встановлює відповідність між родовою і видовими назвами;</i></p> <p><i>упізнає і розрізняє слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова (з допомогою вчителя);</i> <i>ставить до слів питання хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки? (з допомогою вчителя);</i></p> <p><i>має уявлення про речення;</i> <i>розпізнає речення за графічними орієнтирами</i></p>	<p>буквами.</p> <p>Вправління у поділі слів на склади.</p> <p>Дослідження ролі наголосу в словах.</p> <p>Спостереження за лексичним значенням слів.</p> <p>Ознайомлення зі словами – назвами предметів, ознак, дій, чисел, службовими словами.</p> <p>Дослідження і конструювання речень.</p>
---	---

<p>(велика буква на початку, розділовий знак у кінці); <i>визначає</i> кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів; <i>інтонаційно правильно вимовляє</i> (читає) розповідні, питальні й окличні речення і відповідно <i>оформлює</i> їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки); <i>дотримується</i> правила вживання великої літери на початку речення; <i>доповнює</i> речення 1-2 словами за змістом; <i>складає</i> речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему;</p> <p><i>має</i> уявлення про текст (практично відрізняє його від речення); <i>добирає</i> заголовок до тексту (з допомогою вчителя); <i>визначає</i> кількість речень у тексті (з 2-4 речень), <i>виявляє</i> їх межі за графічними орієнтирами</p>	Дослідження тексту.
---	---------------------

2 клас

з державною мовою навчання

(280 годин на рік, 8 годин на тиждень)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p>з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>перепитує</i>, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; <i>сприймає</i> монологічне висловлення й <i>використовує</i> усну інформацію з конкретною метою;</p> <p><i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого і <i>ставить</i> запитання до усного повідомлення; <i>відтворює</i> основний зміст усного повідомлення; <i>вибирає</i> інформацію з почутого і <i>пояснює</i>, чому вона зацікавила, <i>обговорює</i> її з іншими особами;</p> <p><i>висловлює</i> своє ставлення до почутого: до подій,</p>	<p>Сприймання усної інформації.</p> <p>Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.</p> <p>Оцінювання усної</p>

<p>персонажів тексту; <i>розповідає</i> про власні почуття, які викликав прослуханий текст; <i>пояснює</i>, чому щось подобається, а щось ні;</p> <p><i>бере участь</i> у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, <i>використовує</i> доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи; <i>вступає</i> в діалог, <i>підтримує</i> й <i>ініціює</i> діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення; <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами); <i>дотримується</i> правил спілкування; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування;</p> <p><i>усно переказує</i> текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); <i>створює</i> власне висловлення за ілюстраціями; <i>розповідає</i> про свої спостереження, враження, події з власного життя; <i>впевнено висловлює</i> свої думки</p>	<p>інформації.</p> <p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p> <p>Створення усних монологічних висловлень</p>
<p align="center">Змістова лінія «Читаємо»</p>	
<p><i>читає</i> вголос правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; <i>виявляє початкові уміння</i> читати мовчки; <i>пояснює</i> значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; <i>знаходить у тексті</i> незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); <i>правильно інтонує</i> прості речення будь-якого виду; <i>користується</i> найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя);</p> <p><i>самостійно читає, практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), <i>правильно їх називає, визначає</i> емоційний настрій; <i>самостійно читає та розрізняє</i> нехудожні тексти за</p>	<p>Формування і розвиток навички читання.</p> <p>Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів.</p>

відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації;	
виділяє в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовки, ілюстрації, схеми, таблиці, використовує їх для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння;	
виявляє розуміння фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомогою вчителя);	
пояснює, які, де, коли відбулися події;	
визначає, правильно називає персонажів художнього твору, виділяє серед них головного;	
перераховує цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті;	
встановлює зв'язки між подіями, дійовими особами; ставить запитання за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;	
розпізнає, називає в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);	
передає зміст (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки;	
пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; обґрунтовує свої висновки (з допомогою вчителя);	
розповідає про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), підтверджує свої думки фактами з тексту;	
пов'язує зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;	
передає власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності);	
імпролізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань;	
бере участь у колективному обговоренні прочитаного: зацікавлено й уважно слухає співрозмовників, толерантно ставиться до їхніх думок, пояснює своє розуміння дискусійних питань;	
	Аналіз та інтерпретація змісту текстів.
	Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.
	Робота з різними джерелами і видами інформації.

<p>знає і називає найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання;</p> <p>знаходить у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем;</p> <p>здійснює пошук потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях;</p> <p>виявляє в тексті і пояснює зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо);</p> <p>аналізує одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності;</p> <p>застосовує одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді;</p> <p>перетворює вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схема тощо);</p> <p>розпочинає ознайомлення з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку)творів, правильно їх називає;</p> <p>передбачає орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами;</p> <p>розрізняє дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник;</p> <p>добирає для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.;</p> <p>визначає мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), обирає, читає відповідні книжки, пояснює свій вибір;</p> <p>перечитує книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання;</p> <p>має уявлення про жанри й теми дитячого читання;</p> <p>називає твори, дитячі книжки, що сподобалися, розповідає, які епізоди справили найбільше враження;</p> <p>називає кілька прізвищ авторів прочитаних творів;</p> <p>називає державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу</p>	<p>Робота з дитячою книжкою.</p> <p>Орієнтовний зміст літературного матеріалу:</p> <p>дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – твори усної народної творчості, дитячий фольклор; – твори відомих письменників-класиків України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна і зарубіжна література сучасних письменників: казки, легенди, оповіда-
--	---

	<p>ння, вірші, повісті-казки, комікси; – науково-пізнавальна література для дітей: книжки, енциклопедії, довідники; – дитяча періодика; <i>теми дитячого читання:</i> про Батьківщину, сім'ю, на героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, винаходи, відкриття, сучасні технології та ін.</p>
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
<p><i>пише</i> розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв; <i>дотримується</i> свідомо гігієнічних правил письма; <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовок у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення; <i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку; <i>записує</i> слова в таблицю;</p> <p><i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); <i>обирає</i> для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); <i>відновлює</i> деформований текст з 3-4 речень; <i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему;</p> <p><i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; <i>виправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя); <i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)</p>	<p>Формування і розвиток навички письма.</p> <p>Створення власних письмових висловлень.</p> <p>Перевірка й редагування текстів</p>
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
<p><i>сприймає й обговорює</i> прості медіапродукти; <i>обговорює</i> зміст і форму простих медіапродуктів, <i>розповідає</i>, про що в них ідеться;</p>	<p>Робота з медіапродукцією 3</p>

<p><i>визначає, кому і для чого призначений медіапродукт; пояснює зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;</i></p> <p><i>висловлює свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами);</i></p> <p><i>створює прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб</i></p>	
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
<p><i>аналізує звуко-буквений склад слова;</i></p> <p><i>експериментує зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово;</i></p> <p><i>правильно вимовляє слова з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим;</i></p> <p><i>правильно вимовляє й записує слова з апострофом;</i></p> <p><i>правильно наголошує загальноновживані слова;</i></p> <p><i>експериментує з наголосом: порівнює і пояснює значення слів, які відрізняються лише наголосом;</i></p>	<p>Дослідження звуко-буквеного складу слів, правильна їх вимова і написання.</p>
<p><i>ділить слова на склади;</i></p> <p><i>переносить слова з рядка в рядок складами;</i></p> <p><i>не відриває при переносі від слова склад, позначений однією буквою;</i></p> <p><i>правильно переносить слова зі збігом приголосних, з літерами ь, й, буквосполученнями дж, дз, йо, ьо, апострофом;</i></p>	<p>Користування правилами переносу слів.</p>
<p><i>правильно читає (напам'ять або із запису) український алфавіт;</i></p> <p><i>розташовує 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру;</i></p> <p><i>користується алфавітом у роботі з навчальними словниками;</i></p>	<p>Користування алфавітом.</p>
<p><i>розпізнає слова, близькі і протилежні за значенням;</i></p> <p><i>розрізняє пряме й переносне значення слів;</i></p> <p><i>пояснює різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя);</i></p> <p><i>розподіляє ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; доповнює кожну групу 2-3 словами;</i></p> <p><i>доречно вживає слова різних лексичних груп у власному мовленні;</i></p>	<p>Дослідження лексичного значення слова.</p> <p>Використання лексичного багатства української мови у власному мовленні.</p>
<p><i>розрізняє слова, які відповідають на питання хто? і що?;</i></p> <p><i>правильно вживає велику / малу літери у власних / загальних назвах;</i></p>	<p>Дослідження ролі іменників у мовленні і використання їх у власних висловленнях.</p>

змінює іменники за числами (один – багато);	
впізнає слова, які відповідають на питання який? яка?яке? які? окремо та в реченнях, у тексті; утворює словосполучення іменників з прикметниками; добирає до відомого предмета відповідні ознаки;	Дослідження виражальних можливостей прикметників, використання їх з метою увиразнення мовлення.
впізнає слова-назви дій, ставить до них питання; добирає влучно дієслова для висловлення власних думок;	Спостереження за роллю дієслів у мовленні і застосування їх у власних висловленнях.
розрізняє слова, які називають числа, ставить до них питання скільки?; утворює словосполучення числівників з іменниками;	Дослідження числівників і використання їх у мовленні.
розрізняє слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, ставить до них питання; добирає самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання хто? що? який? яка?яке? які? що робить? що роблять? скільки?; розподіляє слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови);	Спостереження за словами, які служать для назви предметів, ознак, дій, чисел.
упізнає в реченні службові слова; пише їх окремо від інших слів; пов'язує між собою слова за допомогою службових слів;	Дослідження значення в мовленні службових слів і використання їх для зв'язку слів у реченні.
розпізнає текст за основними ознаками; розрізняє текст-розповідь і текст-опис та пояснює їх призначення; добирає заголовок до тексту; визначає в тексті зачин, основну частину, кінцівку; знаходить у художніх текстах виражальні засоби мови, пояснює їх роль; складає і записує невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя; використовує займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів;	Дослідження і конструювання речень.
перевіряє і вдосконалює власні тексти, усуваючи лексичні повтори	Дослідження і складання текстів. Удосконалення текстів

УКРАЇНСЬКА МОВА

1 клас

з російською мовою навчання

Пояснювальна записка

Метою початкового курсу мовно-літературної освітньої галузі є:

- формування і розвиток у молодших школярів початкових *комунікативних умінь*, тобто умінь спілкуватися українською мовою усно (залежно від обставин навколишньої дійсності) й письмово, дотримуючись норм усного мовлення й письма;

- формування почуття громадянськості, толерантності до інших мов і народів;

- розвиток духовної особистості шляхом прилучення дітей до української культури;

- формування *соціокультурної* компетентності, яка передбачає ознайомлення учнів з культурою українського народу, полягає в умінні встановлювати соціальні контакти, забезпечує адаптацію підростаючого покоління до життя в українському соціумі;

- розвиток інтелектуальних здібностей засобами різних видів мовленнєвої діяльності;

- виховання загальнолюдських моральних цінностей, формування особистості, яка, має активну громадянську позицію;

- створення передумов для подальшого використання української мови як засобу навчання в наступних ланках освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання низки завдань:

- забезпечення *позитивної мотивації* та усвідомлення важливості засвоєння української мови як державної для загальнокультурного розвитку й самореалізації;

- розвиток умінь, сприймати на слух і розуміти українське мовлення;

- збагачення й активізація словникового запасу, формування орфоепічних і граматичних умінь;

- засвоєння елементарних знань про найважливіші мовні одиниці, *необхідні й достатні* для формування мовленнєвих умінь і навичок;

- засвоєння української графіки й орфографії, формування фонетико-графічних та правописних умінь і навичок; уявлень про спорідненість української і російської мов.

- розвиток діалогічного й монологічного мовлення; умінь спілкуватися українською мовою у повсякденному житті, залежно від ситуації;

- формування *компетентного читача*, що здатний співпереживати, висловлювати власні почуття щодо прочитаного, брати участь у рольових іграх, емоційно відображаючи характер героя;

- виховання інтересу та позитивного ставлення до чарівного світу української дитячої літератури як складової культури українського народу;

– виховання патріотизму, толерантності у ставленні до українського й інших народів, поваги до української мови як державної; засвоєння народних традицій, звичаїв, обрядів;

– забезпечення розвитку психічних процесів мислення, уваги, уяви, пам'яті; умінь зіставляти, аналізувати спільні й відмінні мовні факти рідної й української мов, використовувати отримані знання, набуті вміння й навички, вироблені на базі першої мови для засвоєння мовного матеріалу.

Поставлена мета і завдання реалізуються через такі **змістові лінії**: **«Взаємодіємо усно»**, **«Читаємо»**, **«Взаємодіємо письмово»**, **«Досліджуємо мовні явища»**, **«Досліджуємо медіа»**.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування вмінь слухати й розуміти співбесідника й адекватно відповідати на запитання, розігрувати діалоги за малюнком і змістом казки, будувати діалоги за малюнками і пропонованою вчителем уявною ситуацією; бути толерантним у висловленні власної думки, вживаючи слова: «на мою думку...», «я думаю, що...», «мені здається, що...»; будувати невеликі власні висловлювання на основі сприйнятого на слух тексту; добирати заголовки до сюжетних малюнків і розповідати за їх змістом (створювати текст).

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає засвоєння української графіки й орфографії, використовуючи вміння, сформовані на уроках російської мови щодо графічних, технічних і гігієнічних вимог, оскільки вони є ідентичними; формування вмінь писати українською мовою, вживаючи букви українського алфавіту, писати слова, словосполучення, речення на дошці і в зошитах, списувати з підручника, з дошки та під диктування вчителя; колективно складати й записувати речення й тексти за серією малюнків, малюнком, опорними словами, запитаннями, колективно складеним планом.

Змістова лінія **«Читаємо»** забезпечує формування вмінь читати й розуміти тексти українською мовою, аналізувати, виявляти ціннісне ставлення до змісту прочитаного, визначати героїв, оцінювати їхні вчинки; добирати заголовки до тексту, ділити текст на частини й добирати заголовки до них, розігрувати тексти в особах, відтворювати прочитане у вигляді міні-спектаклю, заучувати напам'ять невеликі вірші, читати, загадувати й відгадувати загадки; розвивати здатність дітей застосовувати читання як важливий засіб здобуття нових знань, набуття умінь, навичок у подальшому самостійному навчанні.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на оволодіння учнями основами знань з української мови; формування та удосконалення орфоепічних, лексичних, граматичних та правописних умінь і навичок, усвідомлення спільного в мовах і особливостей української мови шляхом аналізу мовних явищ, зіставлення і порівняння мовних одиниць та явищ, перенесення знань, засвоєних на уроках російської мови.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування умінь підтримувати бесіду щодо обговорення змісту усного медіаповідомлення, здатність *висловлювати* свої думки і почуття з приводу простих медіатекстів

(комікси, світлини, дитячі журнали, дитячі передачі, комп'ютерні ігри, реклама тощо).

Програма орієнтується на змістові лінії, визначені Державним стандартом початкової освіти. Однак, специфіка завдань мовно-літературної освіти (українська мова у закладах з навчанням мов національних меншин), наприклад, виховання громадянина України, який володіє українською мовою, знає й шанує його культуру, літературу, традиції, звичаї тощо обумовлює наявність також і **соціокультурної лінії – Вивчаємо культуру Батьківщини**, яка полягає в ознайомленні учнів з національною культурою українців, творчістю українських письменників та інших представників культури, етикетною лексикою, сталими народними висловами, прислів'ями і приказками. Соціокультурна лінія змісту навчання передбачає ознайомлення учнів із нормами, які регулюють соціальні стосунки в українському суспільстві, формування умінь дотримуватись їх (культура поведінки і культура мовлення) у процесі спілкування українською мовою за спеціально створеними ситуаціями: різноманітні соціальні ролі у закладі, вдома, на вулиці, у магазині, театрі тощо.

Важливим завданням соціокультурної лінії є виховання громадянина України, який поважає українську державу, знає державну символіку, любить українську мову й культуру та, водночас, толерантно ставиться до мови й культури інших національностей, що представляють народ України.

Організація вивчення початкового курсу української мови базується на таких дидактичних і лінгводидактичних принципах:

- мотивація навчального процесу та всебічний розвиток особистості, що поєднує розвиток фізичних, пізнавальних, духовних якостей дитини;
- природовідповідність організації навчання, що передбачає підпорядкування дизайну, змісту, методів навчання і виховання віковим та індивідуальним особливостям дитини;
- формування ключових і предметних компетентностей, що формуються у взаємозв'язку;
- позитивна емоційність навчання, використання методів і прийомів, які забезпечують цікавість, викликають позитивні емоції, задовольняють допитливість, інтерес;
- науковість і доступність навчального матеріалу;
- комунікативна спрямованість навчального процесу;
- міжпредметні зв'язки, зокрема врахування спільного в російській і українській мовах та відмінностей;
- наступність і перспективність дошкільної, початкової й основної загальної освіти;
- збереження здоров'я (дотримання норм навчання і відпочинку, застосування ігрових методів навчання, що запобігають втомлюваності дітей).

Вивчення української мови у закладах освіти з навчанням мовами національних меншин, зокрема російською, має свої особливості:

- близькоспорідненість української та російської мов, наявність мовного середовища спричинює рецептивне (на рівні розуміння, хоч і неповного) володіння мовою;

– обов'язкове дотримання основного принципу вивчення української мови у школах з національними мовами викладання – принципу врахування знань, умінь й навичок учнів, засвоєних на уроках рідної мови;

– використання спільної лексики й засвоєної термінології російської мови з метою ефективності дослідження мовних явищ української мови.

Зазначені особливості та основні принципи засвоєння другої мови стали важливими критеріями для визначення змісту й розділів мовно-літературної галузі (українська мова як державна) в початковій ланці освіти:

I. Усний курс мовно-літературної галузі (українська мова як державна). (1 клас)

II. Початкове навчання читання й письма. (2 клас)

III. Відомості з мови й правопису. Літературне читання. (3-4 класи).

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, рівень мовленнєвої підготовки дітей, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ТЕКСТІВ ДЛЯ СЛУХАННЯ- РОЗУМІННЯ, ЧИТАННЯ І ГОВОРІННЯ

1-2 клас

Особистісна сфера

Я і моя родина. Хто я? Моя родина. Стосунки в родині. Домашні обов'язки. Сімейні традиції, свята. Мої друзі. Знайомство. Ввічливість. Охорона здоров'я. Гігієна. Відпочинок.

Відпочинок і дозвілля: розваги, заняття за інтересами, Спорт. Олімпійські чемпіони України;

Освітня сфера

Шкільне життя. Школа. Клас. Навчальне приладдя. Навчальні предмети. Лічба (1-20). Екскурсія по школі, шкільний музей, бібліотека. Обов'язки школяра. Взаємини з дорослими та однолітками.

Довкілля. Пори року. Кольори. Час (рік, назви місяців днів). Рослини: квіти, овочі, фрукти. Село, українська хата (інтер'єр). Господарство. Робота в селі. Овочі і фрукти. Свійські й дикі тварини. Зоопарк. Особливості природи України; Рослини-символи. Найбільші ріки України, гори, моря. Людина і природа.

Соціально-побутова сфера. Людина (частини тіла). Люди (чоловік, жінка, дорослі, діти). Громадяни України. Професії. Дім, квартира. Меблі. Посуд. Продукти, їжа. Українські національні страви. Санітарно-гігієнічні правила. Сервірування столу. Одяг, взуття. Супермаркет. Покупки.

Суспільна сфера. Україна – наша Батьківщина. Україна – багатонаціональна держава. Україна – наш спільний дім. Столиця України. Державні символи. Українська мова – мова української держави. Права й

обов'язки дитини. Місто. Транспорт. Театри, музеї. Місто (село), в якому я живу. Сучасні засоби комунікації (медіа: комп'ютер, телефон, культура спілкування по телефону, sms-повідомлення, телебачення, дитячі передачі). Україна – наш спільний дім. Сучасне й майбутнє України, мій внесок в її розвиток.

Мистецтво. Народна пісня, декоративно-прикладне мистецтво (вишивка, гончарство, писанкарство тощо). Видатні письменники, художники. Національна музика, танець. Улюблені музичні передачі. Відвідування виставки, музею, концерту.

Програмою пропонується (1 раз на тиждень або на два тижні – на розгляд учителя) проводити уроки з елементами інтеграції змісту двох чи більше предметів (літературне читання, образотворче мистецтво, художня творчість, природознавство тощо). Методика проведення таких уроків, види діяльності дітей визначаються вчителем, залежно від наявності у закладі інформаційних засобів навчання, ігрової кімнати, читальної зали та інше. На таких уроках діти шляхом створення міні-спектаклю, колажу, рекламного проспекту, колективних дитячих книжечок, що супроводжується розповіддю, звертанням одне до одного, діалогом, розігруванням моделей поведінки в різних життєвих ситуаціях, набувають практичних умінь взаємодіяти одне з одним, розвивають особисті природні здібності: комунікативні, інтелектуальні, художні, літературні, театральні тощо. Водночас активізується і практично закріплюється в різних видах діяльності вивчена лексика української мови.

I. Усний курс української мови

Оволодіння вмінням спілкуватися державною мовою є однією із ключових компетентностей. Уміння спілкуватися усно передбачає:

- розвиток аудіативних умінь, що забезпечують розуміння сказаного співрозмовником і відповідну мовленнєву реакцію-відповідь;
- формування орфоепічних умінь і навичок;
- збагачення словникового запасу, формування умінь помічати недоречно або неправильно вживані слова, розуміти слова, вжиті в переносному значенні, антоніми, синоніми;
- формування граматичних умінь.

На основі зазначених умінь, які є базовими, формуються уміння комунікативного мовлення, а саме:

- звертатися до співрозмовника, вживаючи етикетні формули, вступати в діалог та вести його українською мовою;
- відтворювати сприйняте на слух; переказувати, розповідати напам'ять; створювати тексти за серією малюнків чи на основі власних спостережень;
- розповідати, передавати інформацію, ділитися враженнями про почуте чи побачене.

Мовленнєвий розвиток учнів здійснюється у взаємозв'язку з засвоєнням ними мовного й соціокультурного матеріалу, розвитком мисленнєвих

операцій. Кожен урок має містити різноманітні види мовленнєвої діяльності: аудіювання (слухання-розуміння почутого); конструювання діалогічних і монологічних висловлювань (усні відповіді за темою сприйнятого на слух тексту, складання власних текстів); читання напам'ять, інсценізація, розігрування казок за ролями, висловлення оцінювальних суджень.

Названий курс має інтеграційний характер, оскільки реалізація завдань програми передбачає, окрім мовленнєвого розвитку, розширення знань дітей про природу, про етику поведінки в різних життєвих ситуаціях, знайомство з кращими зразками української дитячої літератури, елементи театральної діяльності, розвиток психічних процесів пам'яті, уваги, мислення.

Аудіативні уміння є складовою комунікативних. Розвиток умінь слухати-розуміти мовлення пов'язано не лише з формуванням усного й писемного мовлення, а й із загальнонавчальними вміннями, зокрема умінням зосереджуватись, вникати у зміст повідомлюваного, стежити за розвитком сюжету, розуміти зміст завдань учителя тощо.

В умовах навчання близькоспоріднених мов розуміння української мови, хоч і неповне, забезпечується спільним у фонетичних і граматичних системах та словниковому складі обох мов. Однак часто нові або частково схожі слова призводять до неповного чи неправильного розуміння усних висловлювань. Тому формування умінь, що стосуються аудіювання, особливо в 1-2 класах, тісно пов'язане зі словниковою роботою, розрізненням вимови звуків, місця наголосу у схожих в обох мовах словах, значенням таких слів. Повнота розуміння може перевірятися шляхом бесід, виконання спеціальних тестових завдань, що потребують не розгорнутої відповіді, а лише "так" чи "ні" або використанням малюнків тощо.

Ураховуючи те, що засвоєння української мови супроводжується інтерференцією (негативним впливом умінь і навичок, сформованих в процесі оволодіння російською мовою), важливим є завдання навчити учнів розрізняти слова, норми вимови та граматичні форми слів української і російської мов, звертати увагу на відмінності у вимові звуків, наголошуванні, тренувати у вимовлянні слів українською мовою. Не допускається, щоб учитель розпочинав урок російською мовою, а потім переходив на українську і навпаки, оскільки це веде до суржику. Використання російської мови необхідне лише для пояснення окремих слів і висловів шляхом перекладу.

Говоріння може відбуватися на репродуктивному рівні, коли учні відтворюють зразок, який дає вчитель, переказують, розповідають напам'ять тощо, і на продуктивному, коли учні вчать самостійно побудувати фразу, запитати, розповісти про когось, щось (*монологічне мовлення*), вести діалог (*діалогічне мовлення*).

Продуктивне мовлення є кінцевим результатом навчання. Воно пов'язано з комунікацією, тобто спілкуванням, і передбачає мотив (бажання щось повідомити, про щось довідатись), орієнтацію у ситуації мовлення, співбесідника (за діалогічного мовлення) або слухачів (за монологічного) і результат, якого мовець хотів досягнути. Формування комунікативного мовлення потребує засвоєння етикетної лексики, сталих мовленнєвих висловів

(формул) належної мовленнєвої поведінки тощо.

Зміст роботи з розвитку усного мовлення обумовлюється такими сферами спілкування: особистісна, навчальна, соціально-побутова, публічна, професійна та сферою природа. Кожна з цих сфер охоплює відповідну тематику й ситуації спілкування, які мають забезпечуватися відповідним словником. Розвиток умінь розмовляти українською мовою відбувається як на готових зразках мовлення – діалогічних і монологічних текстах, так і за допомогою дидактичних матеріалів у вигляді ситуативних і нескладних за змістом сюжетних малюнків, опорних слів, запитань, уявних ситуацій, створених учителем на уроці тощо. Важливою умовою розвитку комунікативного мовлення є забезпечення мотиву й потреби у спілкуванні українською мовою. Із цією метою рекомендується організовувати позакласну роботу, під час якої проводяться рольові ігри, інсценізація казок, пальчиковий театр; розігрування дитячих ігор. Добре, якщо учні беруть участь у підготовці й проведенні народних свят, розучують колядки й щедрівки, веснянки й гаївки та демонструють свої вміння глядачам.

II. Початкове навчання читання й письма

Навчання читання українською мовою у закладах освіти з російською мовою навчання розпочинається з 2 класу, коли діти мають певну мовленнєву базу: словниковий запас, уміння правильно вимовляти слова українською мовою, вступати і підтримувати діалог, будувати невеликі зв'язні розповіді.

На цей час учні володіють такими поняттями як «звук», «буква», вміють чути і виділяти звуки зі слів, артикулювати й поєднувати їх у склади й слова, у них сформувалися елементарні читацькі уміння й навички російською мовою. Водночас, подібність і певні відмінності графічних систем української й російської мов, у випадках збігу буквеного позначення однакових звуків має позитивний вплив і сприяє переносу засвоєних знань, а у випадках розбіжності – негативний вплив. Тому, запропонований програмою порядок вивчення букв, обумовлено ефективністю оволодіння зазначеною навичкою та необхідністю запобігання інтерференції під час читання.

Так спочатку пропонується вивчення букв, однакових за написанням, але різних за звуковим значенням: о, ч, щ, г, и, е. Спеціального засвоєння потребують літери, які відсутні в російській азбуці: і, є, г, ї та буквосполучення ьо, йо, дж, дз . В усіх інших випадках відбувається транспозиція (позитивний перенос) знань і вмінь, засвоєних на уроках російської мови.

Після вивчення літер стоїть завдання удосконалювати й розвивати навички читання вголос правильно, виразно і в міру швидко. Формувати здатність вирішувати проблеми пошуку значення невідомого слова, певної необхідної інформації у словниках, за допомогою електронних засобів та пристроїв.

Удосконалювати вміння емоційно сприймати текст, чутливо реагувати на красу українського слова; визначати головних героїв твору, їх характер, висловлювати оцінні судження, співвідносити ілюстрацію зі змістом прочитаного. Розвивати вміння визначати головну думку та підтверджувати

своє розуміння словами з тексту; співвідносити зміст твору з реальними життєвими ситуаціями. Розвивати літературно-творчі здібності другокласників: читати твір за ролями, інсценізувати, вигадувати нові обставини сюжету, складати власні твори за аналогією, складати загадки, казки тощо. Виховувати зацікавленість до української дитячої літератури, української книги, усвідомлення розуміння, що читання - не лише спосіб здобуття певної інформації, а й можливість отримання естетичної насолоди.

Коло читання складають твори усної народно творчості (українські народні казки, загадки, скоромовки, дитячі пісеньки та ігри), твори українських письменників, різні за жанрами та тематикою. Тематика текстів цікава й близька дітям молодшого шкільного віку: про дітей, пригоди, природу, рослинний і тваринний світ, минуле й сучасне України, звичаї і традиції, свята українського народу. У текстах подано відомості про найбільш відомих письменників-класиків і сучасників, які пишуть для дітей.

III. Відомості з мови і правопису

Відомості з мови. У 1-2 класах учні спостерігають над мовними явищами української мови, *роблять висновки* про її спорідненість із російською. Урахування спільного в обох мовах дає змогу здійснювати міжпредметні зв'язки й уникати зайвого дублювання. Спільні в обох мовах знання й уміння з мови активізуються у навчальному процесі, а не вивчаються як нові. Засвоєнню підлягають лише терміни й опорні слова, які використовуються під час відповідей на запитання, що дає можливість вільно оперувати знаннями.

Оскільки розходжень у мовному матеріалі обох мов не так уже й багато (однаковими є майже усі граматичні поняття), врахування цього факту в обох мовах вивільняє багато часу, який за інших умов витрачався б на пояснення нових знань та формування відповідних умінь. Це дає *можливість надати урокам української мови практичного спрямування*. Відпрацьовуються навички правильного користування словом з точки зору орфоепії та граматики, проводиться робота над збагаченням словникового запасу як окремими словами, так і граматичними конструкціями, усталеними виразами, прислів'ями, приказками та їх доречним вживанням у мовленні. Особлива увага має надаватися лексичній та граматичній сполучуваності слів, зокрема, у випадках розбіжностей у російській та українській мовах (открыть дверь – *відчинити двері*, благодарю тебя – *дякую тобі*), вживанню прийменників, займенників, якісних прикметників вищого і найвищого ступенів, прислівників (*без уживання термінів, практично*). Відпрацьовуються уміння будувати речення різних типів, поширювати їх, уживати в мовленні, спостерігати за логікою викладу в тексті, відновлювати деформований текст. Будувати текст за опорними словами, малюнком, серією малюнків, добирати заголовки до малюнків і пропонованих тектів. Будувати невеликі розповіді про себе, свою родину, свого друга чи подругу, улюлену тваринку.

Факти мовних розбіжностей потребують особливої уваги, оскільки засвоєння такого матеріалу супроводжується інтерференційним впливом умінь і навичок, які вже сформувалися на уроках російської, що призводить до

помилки. Такі знання й уміння та навички потребують корекції (поправки) відповідно до закономірностей української мови. Зазначений підхід до організації навчального процесу на уроках української мови зобов'язує вчителя домагатися міцності знань з російської і забезпечення певної відстані в часі (2-3 уроки) між опрацюванням ідентичних тем на уроках російської й української мов.

Практична спрямованість початкового навчання української мови зумовлює те, що контроль підлягають не так знання з мови, як уміння практично застосовувати ці знання у процесі усного й писемного мовлення.

1 клас

175 годин (5 годин на тиждень)

Очікувані результати	Зміст навчання
Взаємодіємо усно (протягом року)	
Аудіювання	
<p>Учень (учениця): Правильно вимовляє звуки й слова української мови (на кінець року знає 1000-1200 слів опрацьованих), уміє доречно їх вживати у мовленні; вміє звернутися із запитанням і дати відповідь.</p> <p><i>сприймає</i> на слух звернену до нього мову, виявляє інтерес до сказаного; <i>ставить запитання</i> з метою уточнення свого розуміння;</p>	<p>Організація слухової уваги до українського мовлення. Сприймання на слух і розрізнення: <i>рядів слів, спільних для російської та української мов, які відрізняються певними фонетичними ознаками: звуками ([рлса] – [роса], [ч'ай] – [чай]); місцем наголосу (доска - дошка, іграшка - іграшка);</i></p>
<p><i>розрізняє</i> за фонетичними відмінностями та місцем наголосу слова російської й української мов;</p> <p><i>розпізнає</i> у текстах незнайомі слова, з'ясовує їх значення з орієнтацією на зміст речення;</p> <p>-</p>	<p>розпізнавання знайомих і нових слів у реченні й невеликому тексті та встановлення їх значення з орієнтацією на зміст речень.</p>
<p><i>розрізняє</i> тексти різних жанрів (вірші, скороговки, загадки, оповідання, казки); <i>розуміє</i>, про кого розповідається в тексті, що розповідається;</p>	
	<p>Сприймання на слух і розуміння: завдань учителя;</p>

запам'ятовує слова, невеликі вірші, скоромовки, загадки, сприйняті на слух, розрізняє їх; визначає початок і кінець тексту, послідовність розвитку подій у ньому (що було спочатку і що – потім)	розпізнавання скоромовок і загадок, віршів; оповідань і казок;
	Розвиток оперативної пам'яті: запам'ятовування рядка слів (5-6), 2-4-рядкових віршів, загадок, скоромовок, початку і кінця тексту
Говоріння (Діалогічне мовлення)	
Учень (учениця): знає правила мовленнєвої поведінки, слова ввічливості;	Слухання, обговорення діалогу твору (оповідання, казки), відтворення діалогу у процесі рольової гри (за змістом казки).
уживає слова-звертання й етикетну лексику під час діалогу; відповідає на запитання; звертається із запитанням з метою отримання потрібної інформації; висловлює згоду–незгоду, відмову, вживаючи слова ввічливості	Вживання формул мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням, дотримання культури спілкування під час висловлення згоди–незгоди, відмови).
будує діалог (3-4 репліки на кожного) з ровесниками й дорослими, уживаючи етикетну лексику, слова звертання та мовленнєві формули у зв'язку з ситуаціями, які передбачають знайомство, одержання певної інформації, запрошення, привітання зі святом, побажання тощо; використовує невербальні засоби спілкування. Використовує google-малюнків для висловлення почуттів і ставлень	Формулювання запитань учнями за змістом малюнка, використання питальних слів (хто? що? де? коли? звідки? який (-а, -е)? що робить (-в, -ла)?).
	Формулювання запитань з метою отримання інформації (про імена дітей, хто з ким дружить, хто в яку гру грається; де хто живе (на якій вулиці, у якому місті, селі); як пройти, де

	знаходиться тощо;
	<i>Створення діалогу з ровесником (щоб познайомитись), з однокласником (щоб попросити ручку для роботи на уроці), з бібліотекарем (щоб вибрати потрібну книгу); вживання слів-звертань; розігрування ситуацій запрошення ровесників і дорослих до (прогулянки, додому в гості).</i>
<i>вміє запросити, привітати, вживаючи етикетні слова та мовленнєві формули;</i>	<i>розігрування діалогу «На дні народження» (друга (подруги), мами (бабусі, тата, сестрички, братика). Розігрування ситуацій «Вітаю і бажаю».</i>
Монологічне мовлення	
<p>Учень (учениця):</p> <p><i>читає</i> напам'ять вірші, скоромовки, загадує загадки;</p> <p><i>переказує</i> сприйнятий на слух невеликий текст чи уривок;</p> <p><i>вміє переказати</i> правила гри і бере участь у ній;</p> <p><i>складає</i> розповідь (3-4 речення) за змістом малюнка, спостереженнями;</p> <p><i>розповідає</i> про себе, свою родину, друга (подругу), іграшку, домашню тварину тощо</p>	<p>переказування текстів сприйнятих на слух (невеликих оповідань, казок чи їх уривків);</p> <p>розказування правил-інструкції до ігор участь у них;</p> <p>побудова зв'язних висловлювань (2–3 речення) на матеріалі малюнків до текстів та тем, які вивчалися; побудова розповідей за допомогою вчителя про себе і свою родину, улюблену іграшку, подругу, друга чи друзів тощо</p>
Досліджуємо мовні явища (протягом року)	
<p>Учень (учениця):</p> <p><i>Визначає</i> спільне і відмінне у вимові подібних слів української і російської мов (молоко, дошка, щастя)</p> <p><i>порівнює, робить висновки про</i></p>	<p><i>спостереження</i> за мовним матеріалом та темами мовленнєвої діяльності (засвоює до 8 слів на кожному уроці).</p> <p><i>спостереження</i> за роллю вказівних слів, прийменників зі словами-назвами предметів і займенниками (особових, присвійних питальних);</p>

мовні явища російської й української мов, визначає спільне й відмінне; правильно вживає слова зазначеної тематики та міжтемні слова у процесі мовлення;	слів на позначення дії та місця дії; кількості; часових відношень ознак предметів за кольором величиною, формою, смаком; стверджувальних та заперечних слів форм звертання до дітей і дорослих.
	Засвоєння етикетної лексики (слів вітання й прощання, подяки і вибачення), словесних формул на вираження побажання, поздоровлення, запрошення, згоди/незгоди.
	Розрізнення міжмовних омонімів (гóрод – горóд, место – місце – місто і под.); засвоєння найбільш уживаних слів близьких і протилежних за значенням (синонімів і антонімів).
	. Орфоепічні вміння Ознайомлення з термінами: наголос, склад, голосні і приголосні звуки; • <i>спостереження</i> за чіткою вимовою звуків [о], [а] у словах незалежно від місця наголосу; твердої вимови шиплячих; м'якої вимови звука [ц']; правил орфоепії під час вимови дзвінких приголосних звуків у кінці та середині слів; нескладового [ў]; звука [г] у найуживаніших словах української мови; африкатів [дж], [дз],[дз']
	3. Граматичні вміння (практично) <i>спостереження</i> за вживанням кличного відмінка під час звертання. <i>спостереження</i> за уживанням закінчень іменників жіночого роду -ою, -ею (-єю), та прийменника з: з мамою, з бабусею; закінченням -і іменників (на місці рос. -е): на вікні, на столі, на стіні.
	<i>Спостереження</i> за змінюванням голосних [о, е – і] та приголосних [г, к, х – з', ц', с'] в окремих найчастіше уживаних іменниках під час їх змінювання (стіл – на столі, рука – у

	руці,
	<i>спостереження</i> за вживанням закінчень іменників у множині: -ах, -ях (Місцевий відмінок з прийменником по): <i>по дорогах, по стежках, по морях</i> ;
	<i>порівняння</i> назв маленьких істот в українській та російській мовах: ведмежа, собача, теля, порося;
	<i>вправляння</i> у вживанні форм особових займенників з прийменниками;
	<i>вправляння</i> у <i>творенні</i> вищого і найвищого ступенів деяких прикметників: гарний – кращий – найкращий,
	<i>практичне засвоєння</i> дієслівних форм III особи однини -е, -є (<i>пише, читає</i>), -ить, -їть (<i>ходить, біжить, стоїть</i>); дієслівних форм I особи множини -емо, -ємо, -їмо (<i>пишемо, читаємо, стоїмо</i>); дієслівних форм III особи множини -уть, -ють (<i>пишуть, читають</i>), -ать, -ять (<i>біжать, стоять</i>); суфікса -в у дієсловах чоловічого роду минулого часу
Вивчаємо культуру Батьківщини	
<p>Учень (учениця): <i>Знає</i> етикетну лексику і доречно вживає її у процесі діалогічного мовлення; <i>знає</i>, як називається столиця України, <i>знає</i> українські обереги (рушник, калина, віночок, стрічки, вишивка) назву свого міста, села, вулиці, може розповісти про герб і прапор України; <i>уміє</i> побудувати зв'язне монологічне висловлювання про відомих культурних діячів України (3-4 речення). <i>уміє</i> розповісти 2-3 казки українською мовою, розігравати казки за ролями, <i>знає</i> 2-3 дитячі пісні-</p>	<p>Участь у діалозі;</p> <p>складання висловлювань (3-4 речення) з використанням допоміжних засобів (малюнків, ілюстрацій);</p> <p>розігрування казок за ролям, участь у дитячих іграх;</p> <p>виразне читання дитячих віршів, пісень-</p>

примовки, 2-3лічилки та уміє провести 2-3 дитячі гри українською мовою. уміє прочитати напам'ять 2-3 дитячі невеликі вірші	примовок, лічилок.
---	--------------------

2 клас

175 годин (5 годин на тиждень)

Очікувані результати	Зміст навчання
Взаємодіємо усно (протягом року)	
Аудіювання	
Учень (учениця): Правильно вимовляє звуки й слова української мови (на кінець року знає 1200-1500 слів опрацьованих), вміє звернутися із запитанням і дати відповідь. <i>будує діалог</i> (6-8 реплік на кожного не враховуючи етикетну лексику); <i>переказує</i> невеликий текст або казку, сприйняті на слух; <i>розігрують</i> казку тощо. <i>розповідає</i> зв'язно (5-8 речень), логічно, чітко і в міру голосно у зв'язку з вивченими темами.	Слухання – розуміння українського мовлення вчителя: розуміння завдань, пояснень, запитань, інструктажів; <i>порівняння</i> і розрізнення рядів слів, які мають певні фонетичні відмінності в російській і українській мовах; <i>визначення</i> слів, близьких за значенням, серед низки слів, сприйнятих на слух; розрізнення значення слів, що є міжмовними омонімами (<i>неделя – неділя, луна (месяц) – луна (эхо)</i> і под.); слухання низки слів різних тематичних груп і класифікація їх; слухання і виявлення істинних і хибних тверджень, реального і фантастичного;
<i>розпізнає</i> тексти різних жанрів, <i>класифікує</i> їх;	слухання-розпізнавання текстів різних жанрів: скоромовок, лічилок, віршів, невеликих оповідань, казок
<i>визначає</i> про кого, що розповідається; хто головні герої; <i>добирає</i> заголовок; <i>розуміє</i> і <i>виконує</i> правила гри;	слухання-розуміння віршів, оповідань, казок, правил проведення ігор тощо;
	визначення в почутому (повідомлення вчителя

	чи батьків, перегляд відеозаписів, телепередачі, радіопередачі тощо) цікавої, корисної інформації, повідомлення її однокласникам (сусіду по парті); пояснення, чому зацікавила інформація.
запам'ятовує слова (до 8) і віршовані тексти (до 4 рядків), сприйняті на слух	Розвиток оперативної пам'яті: запам'ятовування слів, сприйнятих на слух (до 8) та 2-4-рядків віршів.
Говоріння	
<p>Учень (учениця): відповідає на запитання у зв'язку з темами, що вивчаються; сам запитує; відтворює діалог, вступає в рольову гру; уміє будувати діалог (4-5 реплік) з однолітками й дорослими, уживаючи етикетну лексику, слова звертання та мовленнєві формули у зв'язку з ситуаціями, які передбачають знайомство, одержання певної інформації, запрошення, привітання зі святом, побажання тощо використовує невербальні способи спілкування; оцінює сигнальними картками, смайликами, знаками правильність відповіді чи виконання завдання;</p>	<p>Діалогічне мовлення розігрування діалогу під час інсценізації казок, участь в рольовій грі (за змістом казки); звертання до ровесників, дорослих (будує діалог), щоб: – познайомитись; – запитати про когось, щось (одержати інформацію); – запитати дозволу; – повідомити про своє бажання щось зробити; – дізнатися, чи є той чи інший предмет, людина; – дізнатися, де хто живе, де знаходиться якийсь заклад (школа, аптека, супермаркет) як проїхати чи пройти; – запросити когось кудись, відмовитись від запрошення; – попросити допомоги в опануванні певними вміннями, – переконати в корисності зазнять у спортивній секції, запропонувати відвідати роледром тощо – висловити своє ставлення до когось, чогось щодо прочитаної книги, дитячого журналу, переглянутого мультфільму, реклами, життєвих ситуацій, подій тощо; – привітати із святом чи днем народженням; – запросити в гості, зустріти гостей; Створення діалогу по телефону з використанням усталених формул; адекватний вибір стратегії спілкування з різними за віком співбесідниками;</p>
переказує прочитаний або сприйнятий на слух текст, в тому числі інструкції до ігор;	<p>Монологічне мовлення переказування прочитаного тексту (уривку) або сприйнятого на слух повідомлення (прогнозу погоди на сьогодні(завтра), інформаційної</p>

<p><i>розповідає</i> напам'ять скоромовки, вірші, загадки;</p> <p><i>розповідає</i> за аналогією до поданого зразка, а також за змістом малюнків;</p> <p><i>розповідає</i> (3-4 речення) про себе, свою родину, дім (квартиру); <i>описує</i> когось, щось (за аналогією)</p>	<p>програми тощо); <i>читання</i> напам'ять скоромовок, віршів, загадок; <i>побудова</i> розповіді за аналогією до поданого зразка (прочитаного тексту); <i>складання</i> розповіді за змістом малюнка, серією малюнків, малюнком і опорними словами тощо; <i>складання</i> розповідей про себе, свою родину, дім (квартиру), подругу (друга); <i>висловлення</i> власного ставлення до вчинка героя твору, <i>створення</i> (опису) когось, чогось <i>Висловлення</i> думок про реальність чи вигаданість змісту повідомлення, простого тексту, медіатексту;</p>
Читаємо	
<p>Учень (учениця): <i>читає</i> вголос правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; <i>правильно інтонує</i> прості речення з огляду на розділові знаки, голосом передає почуття, настрої героїв (після колективного обговорення); <i>визначає, правильно називає</i> персонажів художнього твору, <i>виділяє</i> серед них головного; <i>висловлює</i> оцінні судження, <i>визначає</i> за допомогою <i>вчителя</i> головну думку твору;</p>	<p>Ознайомлення з українським алфавітом (у порівнянні з російським). Знаходження букв, які відрізняються в обох мовах. Ознайомлення з буквами однаковими за написанням, але різними за звуковим значенням: чітка вимова звуків позначених буквами о, а; букви е, и, ч, щ (позначення цією буквою твердих звуків [шч]), г.</p>
<p><i>пов'язує</i> зміст прочитаного зі своїми знаннями, читацьким та власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;</p>	<p>Ознайомлення зі звуковим значенням нових букв (різних за написанням але однакових за звуковим значенням): г, є, і, ї</p>

читає в особах, бере участь в інсценізації невеликого твору чи окремих його епізодів;	
передбачає зміст твору за його заголовком та ілюстраціями; співвідносить ілюстрацію зі змістом прочитаного; переказує невеликий прочитаний текст або його уривок;	Буквосполучення <i>ьо</i> . М'яка вимова приголосних перед <i>ьо</i> під час читання складів, слів. Читання слів із буквосполученням <i>йо, ьо</i> . Апостроф.
уміє вирішувати проблеми пошуку значення невідомого слова, певної необхідної інформації у підручнику, словниках, за допомогою електронних засобів та пристроїв	Буквосполучення <i>ьо</i> . М'яка вимова приголосних перед <i>ьо</i> під час читання складів, слів. Читання слів із буквосполученням <i>йо, ьо</i> . Апостроф.
знає імена відомих українських письменників-класиків та сучасних авторів, твори яких опрацьовувалися на уроках; розповідає напам'ять скоромовки, вірші, загадки.	Читання слів із африкактами [дж], [дз], [дз']; (Порядок вивчення - букв І, И, Е, Є, обумовлений необхідністю запобігання інтерференції). Вправління у правильності читання, цілими словами, вимовляючи слова в міру голосно; Вправління у виразності читання, відпрацюванні умінь голосом передавати почуття, настроїв героїв; правильно інтонувати початок і кінець речення з огляду на розділові знаки. вправління в орієнтації змісту тексту: знаходження у тексті відповідей на питання (опис героїв, діалоги тощо); вправління у вибіркового читанні;
	Опрацювання творів усної народної творчості (українські народні казки, загадки, скоромовки, дитячі пісеньки та ігри), творів українських письменників різних за жанрами та тематикою. Тематика текстів: про дітей, пригоди, природу, рослинний і тваринний світ, минуле й сучасне України, звичаї і традиції, свята українського народу.
Взаємодіємо письмово	
Учень (учениця):	Списування слів, речень, текстів;

<p><i>Пише, дотримуючись гігієнічних і технічних норм. Правильно розміщує речення, заголовок і текст на сторінках зошита; дотримується абзаців;</i></p> <p><i>Списує правильно, записує з голосу вчителя слова, речення, тексти (45-50 слів).</i></p> <p><i>Складає і записує речення, тексти, логічно впорядковує деформований текст, Колективно складають і записують речення, тексти за опорними словами, малюнком і планом, поданим початком; добирає заголовки до малюнка, тексту.</i></p>	<p>складання і запис речень, текстів, відновлених з деформованих та складених колективно за опорними словами, малюнком і планом, поданим початком;</p> <p>вибір заголовка із запропонованих та його запис;</p> <p>створення невеликих та нескладних за змістом висловлювань, запис їх;</p> <p>створення простих медіапродуктів з допомогою інших;</p>
<p><i>використовує правила письмового спілкування в мережі Internet. Створює короткі письмові повідомлення в програмах Skype, Viber тощо (за вибором учителя).</i></p>	<p>Створення коротких письмових повідомлень у програмах Skype, Viber тощо (за вибором учителя).</p>
<p>Досліджуємо мовні явища</p>	
<p>Учень (учениця):</p> <p><i>Розрізняє голосні й приголосні, тверді й м'які звуки, правильно позначає м'якість приголосних на письмі; правильно вимовляє та пише слова з м'яким знаком після букви ц, сполученнями ьо, йо, з</i></p>	<p>спостереження над різницею у вимові голосних і приголосних звуків: спостереження і порівняння вимови голосних О, А та визначає правила їх вимови;</p> <p>спостереження за вимовою приголосних твердих і м'яких, які розрізняються в російській та українській мовах;</p> <p>спостереження над вимовою слів з апострофом, порівняння з вимовою слів російської мови;</p> <p>дослідження значень специфічних літер</p>

<p>м'яким подовженими приголосними й апострофом; <i>спостерігає</i> за вимовою і позначенням на письмі твердих приголосних Б П В М Ф Р та Ж Ч Ш в кінці слів (відсутність м'якого знака); <i>Будує і правильно інтонує</i> речення різні за метою висловлювання, <i>користується правилом</i> написання великої літери на початку речення, в іменах і прізвищах людей, кличках тварин, назвах міст і сіл; <i>визначає</i> тему тексту, <i>добирає</i> заголовок, <i>логічно впорядковує</i> текст, <i>будує</i> текст (колективно) і <i>записує</i> його (із 5-8 речень.)</p>	<p>української мови (г, и, е, є, і, ї); правильно наголошує, ділить слова на склади для переносу; <i>Речення.</i> Правильне інтонування речень різних за метою та способом висловлення: розповідних, спонукальних, питальних. Окличні речення. Вживання великої літери на початку речення та іменах і прізвищах, кличках тварин, назв міст і сіл.</p>
<p><i>Текст.</i> Відновлює деформований текст. <i>Визначає</i> особливості тексту-розповіді (зв'язність і логіка викладу, заголовок). <i>Будує</i> текст за опорними словами, малюнком, серією малюнків; <i>добирає</i> заголовок до малюнків і пропонованих текстів. <i>Будує</i> невеликі розповіді про себе, свою родину, свого друга чи подругу, улюблене заняття.</p>	<p><i>Текст.</i> Спостереження за логікою викладу в тексті. Відновлення деформованого тексту. Ознайомлення із текстом-розповіддю (зв'язність і логіка викладу, заголовок). Побудова тексту за опорними словами, малюнком, серією малюнків; придумування заголовка до малюнків і пропонованих текстів. Побудова невеликих розповідей про себе, свою родину, свого друга чи подругу, улюблене заняття.</p>
Вивчаємо культуру Батьківщини	
<p>Учень (учениця): <i>Розповідає</i> про Україну як багатонаціональну</p>	<p>Закріплення і розширення знань, засвоєних у 1 класі, про Україну як багатонаціональну державу, про українську мову як державну,</p>

<p>державу;<i>знає</i> українські обереги (рушник, калина, віночок, стрічки, вишивка), <i>розуміє</i> символіку кольорів; розповідає про своє місто, село, вулицю; може розповісти про герб і прапор України; <i>уміє</i> побудувати зв'язне монологічне висловлювання про відомих культурних діячів України (3-4 речення); <i>розповідає</i> 3-4 казки українською мовою, <i>розігрує</i> казки за ролями, <i>читає напам'ять</i> 3-4 дитячі пісні-примовки, 2-3 лічилки та <i>грає</i> в 2-3 дитячі гри українською мовою; <i>уміє</i> прочитати напам'ять 2-3 дитячі невеликі вірші</p>	<p>столицю України – Київ; побудова рекламних проспектів про пам'ятки свого міста (села); гривня - грошова одиниця в Україні; зображення видатних історичних діячів і письменників на українських купюрах; народна культура українців: обереги (хата, рушники, віночок і стрічки), звичаї (звичай зустрічати гостей, колядувати і щедрувати, розписувати писанки, співати веснянки), свята (Миколая, Новий рік, Різдво).</p>
--	--

МОВИ КОРИННИХ НАРОДІВ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН УКРАЇНИ

Навчальна програма з російської мови (навчання грамоти) для 1-х класів з навчанням російською мовою

Пояснювальна записка

Типова навчальна програма з російської мови та читання для закладів загальної середньої освіти з навчанням російською мовою розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87. Вона є складовою типової освітньої програми та базується на відповідних ключових Європейських компетентностях: уміння вчитися впродовж життя, спілкуватися державною українською і рідною мовами, спілкуватися іноземними мовами, застосовувати природничі науки і

технології, використовувати математичні, інформаційно-комунікаційні, соціальні і громадянські, здоров'язбережувальні, загальнокультурні і підприємницькі компетентності.

Метою початкового курсу вивчення російської мови у закладах загальної середньої освіти з навчанням російською мовою є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися рідною мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; формування шанобливого ставлення до культурної спадщини; розвиток емоційно-чуттєвого досвіду, мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до рідної мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;

- розвиток мислення, мовлення, уяви, інтелектуальних і літературно-творчих здібностей школярів, сприяння індивідуальному самовияву учнів та взаємодії між ними через розвиток комунікативних умінь;

- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;

- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;

- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);

- дослідження мовних одиниць і явищ, опанування початкових лінгвістичних знань і норм рідної мови;

- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях;

- формування первинних навичок співпраці в парах, групах та команді;

- виконання різних рольових функцій у колективі.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі вивчення румунської мови виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування у молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Робота з аудіювання передбачає розвиток у дітей уміння зосереджено слухати все більш тривалі й складні висловлювання, розуміти їх з першого представлення, удосконалення слухової пам'яті. З цією метою слід розвивати мовленнєвий слух учнів, уміння уважно прислухатися до інформації й

диференціювати у звуковому потоці специфічні елементи – схожі, але не однакові слова; слова певного складового складу; речення, що складаються з відповідної кількості слів; паузи в реченні тощо. При цьому результатом аудіювання має бути розуміння прослуханого: усвідомлення значення окремих елементів висловлювання (слів, сполучень слів, речень); його фактичного змісту.

При аудіюванні важливо не лише аналізувати зміст тексту, але й розуміти логіку його побудови, доцільність кожної із структурних частин, інтонаційні особливості деяких речень (що містять питання, спонування); прислухатися до використання мовних засобів для створення певного настрою, враження та ін.

Для аудіювання необхідно добирати або складати текст, який відповідає завданням уроку за тематикою, обсягом, ступенем складності для учнів. В якості аудіотекстів можуть бути використані художні, науково-художні твори, а також зв'язні висловлювання вчителя про мовні явища (наприклад, про значення, походження слова, про спосіб виконання цікавого завдання тощо). Бажано використовувати й тексти культурологічного змісту, наприклад, про народні звичаї, про народні ігри, про особливості побуту й національного костюму, а також про визнаних письменників, художників, музикантів.

Навчання говоріння передбачає цілеспрямовану комплексну роботу із збагачення словникового запасу школярів, виховання звукової культури мовлення, оволодіння граматичним ладом мовлення, розвитку виразності й зв'язності висловлювання, уміння розрізняти особливості й брати участь у діалозі й монологі.

У навчанні говоріння значна роль відводиться ігровим формам організації мовленнєвої діяльності: дидактичні ігри та ігри з логічним навантаженням сприятимуть розширенню й уточненню лексичного запасу молодших школярів; рухливі ігри із супровідними текстами й сюжетно-рольові, творчі ігри дозволять учням чітко визначити характер мовленнєвої ситуації, місце дії, підготовку співрозмовника, мету висловлювання.

Для розвитку діалогічного й монологічного мовлення необхідно створювати такі навчально-мовленнєві й комунікативні ситуації, які б стимулювали учнів висловлювати свої думки, почуття, потреби обговорювати проблеми, що їх цікавлять. Важливо вчити дітей висловлювати власну думку про ту чи іншу подію, явище; аргументувати свою думку, позицію; коректно вислуховувати інші думки, зіставляти їх з власною позицією.

При цьому слід широко застосовувати роботу в парах або невеликих групах, що створюватиме умови для активізації мовленнєвої діяльності більшості учнів класу, засвоєнню школярами культури спілкування, навичок використання формул мовленнєвого етикету, уміння уважно й доброзичливо вислуховувати співрозмовника; погоджуватися з ним або виражати незгоду в тактовній формі, сказати приємне тощо.

Змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними

прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Навчання читання передбачає засвоєння механізму плавного складового читання або читання цілими словами, нормативне озвучування прочитаного у відповідності з правилами літературної вимови, адекватне розуміння представленої інформації, виховання інтересу й любові до читання, до дитячої літератури, виховання засобами художнього слова громадянина України, формувати позитивні естетичні смаки, розвивати емоційні почуття школярів, формувати моральні якості молодшого школяра, стимулювати пізнавальні інтереси, інтелектуальні здібності, удосконалювати мовлення.

З цією метою необхідно сприяти закріпленню продуктивних способів читання (спочатку – плавно по складах, потім – плавно цілими словами). Подальша робота з читання передбачає розвиток у дітей таких умінь:

- читати вголос плавно, правильно, усвідомлено, виразно;

- в темпі, що відповідає швидкості звичайного усного мовлення, орієнтуючи своє читання на слухача;

- читати мовчки незнайомий текст із швидкістю, яка дещо вища за швидкість читання вголос, розуміти прочитане;

- самостійно працювати з книгою (навчальною, пізнавальною, художньою, довідковою).

Роботу з читання слід організувати так аби читання учнів регулярно використовувалось як вид мовленнєвої діяльності (специфічна форма спілкування з автором повідомлення), важливий для вирішення різноманітних навчально-пізнавальних завдань: малювання за текстом, виготовлення предмета за прочитаною інструкцією, читання для слухача з метою донести зміст незнайомого йому тексту тощо.

Робота з читання передбачає також удосконалення у школярів умінь працювати з книгою як джерелом інформації.

З цією метою необхідно систематично пропонувати школярам завдання на знаходження певної сторінки в книзі, не гортаючи всю підряд; користування змістом; визначення на сторінці тексту із заданим змістом; диференціацію шрифтів (звичайний, жирний, курсив); розуміння призначення умовних позначок та ін.; а також на користування дитячою бібліотекою, самостійний вибір творів для читання.

Матеріалом для читання мають бути твори, що стимулюють інтерес до читання, сприяють вихованню громадянських почуттів й уявлень, навчають дітей бачити гармонію у природі, мистецтві, житті людей. Важливо продемонструвати молодшим школярам авторське, тематичне й жанрове розмаїття світу дитячої літератури, допомогти учням сформувати особисті художні переваги, естетичний смак.

Коло читання складають тексти різних стилів (розмовного, художнього, науково-популярного), родів літератури (епічні, ліричні) й різних жанрів (загадки, прислів'я, приказки, казки, легенди, оповідання, вірші, байки тощо). Для читання молодшим школярам пропонуються твори усної народної творчості та твори майстрів художнього слова достатньо різноманітної

тематики: минуле й сучасне України та світу, звичаї і традиції російського та українського народів, відомості про найбільш відомих письменників-класиків і сучасників, які пишуть для дітей та про дітей, про повсякденне життя й дитячі клопоти, про навчання й відпочинок, пригоди, природу, рослинний і тваринний світ, про піклування дорослих і дітей про нього.

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» спрямована на формування у молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Навчання письма як виду мовленнєвої діяльності спрямовано на формування у школярів умінь будувати письмові висловлювання, використовувати писемне мовлення з комунікативною метою.

Репродуктивні види графічних завдань (списування, письмо по пам'яті, зорові й зорово-слухові диктанти), що використовуються в необхідній кількості й з поступовим нарощуванням правописних труднощів, будуть сприяти стабілізації техніки письма молодших школярів. Проте важливо не зловживати репродуктивними завданнями, оскільки вони не сприятимуть вирішенню комунікативних завдань. Для розвитку у дітей інтересу до продукування писемного мовлення доцільно впроваджувати творчі письмові роботи, наприклад, вільний диктант, переказ, твір, вільне письмо. При цьому слід організувати роботу так, аби у тих, хто виконує письмове завдання, обов'язково були читачі або співавтори.

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ рідної мови з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил правопису, на формування в молодших школярів умінь послуговуватися російською мовою в усіх сферах життя, дотримуючись її літературних норм.

1. Текст, речення

Вивчення молодшими школярами елементів синтаксису необхідно для усвідомленої диференціації одиниць мовлення, розуміння логіки створення зв'язного висловлювання (діалогічного й монологічного текстів), адекватного ситуації спілкування інтонсування речень.

Аналогічнів українській та російській мовах суттєві ознаки тексту (відповідність одній темі, логічність подій, розвиток дій) і речення (група слів, зв'язаних між собою з допомогою запитань, завершеність інформації) дозволяють раціонально організувати опанування цих понять на уроках рідної мови з використанням елементів двомовного навчання: закріпити термінологію двома мовами, практикувати в аналізі готового висловлювання, а потім в самостійній побудові комунікативно затребуваних синтаксичних одиниць. При цьому максимальна увага має приділятися структурі, зв'язності тексту, наявності в ньому основної думки, добору засобів зв'язку між реченнями.

В роботі над реченням передбачається робота над розумінням змісту, побудовою та використанням в мовленні речень, різних за метою висловлювання, а також окличних речень. В ході вивчення молодшими школярами елементів синтаксису доцільно сформувати уміння диференціювати й використовувати однорідні члени й звертання в реченні.

Програма націлює також на спостереження над простими і складними реченнями, на формування практичних умінь розрізняти ці речення в усній і письмовій формі.

Доцільним є з'ясування зв'язку слів у реченні, поширення його за допомогою запитань, а також утворення сполучень слів з прийменниками й без прийменників (у зіставленні з українською мовою), використання їх в реченні.

2. Звуки і букви. Склад. Наголос

Вивчення фонетико-графічного матеріалу в початковому курсі російської мови пояснюється необхідністю формування у школярів нормативних читання й письма, дотримання при говорінні норм літературної вимови, розпізнавання лексичного значення слів при зміні звука або наголосу.

Значна увага має приділятися розвитку слухо-артикуляційних навичок: ділити слова на склади, знаходити наголошений голосний, розрізняти на слух й відтворювати звуки російської мови, зіставляти звук і відповідну йому букву. Програма початкового навчання не планує застосування повного звуко-буквеного розбору, особливо в письмовій формі. Пріоритет належить усному частковому розбору, спрямованому передусім на удосконалення артикуляційних і правописних навичок (за зразком учителя).

Даний розділ передбачає ознайомлення учнів з поняттям сильної і слабкої позиції звука у слові, що є передумовою формування значної частини орфоепічних й орфографічних навичок.

3. Значення слова

Основне завдання роботи над словом – збагачення й активізація словникового запасу школярів, розвиток уміння заглиблюватися у значення слова, помічати його виразно-зображувальні можливості; розвивати увагу до незнайомих слів, потребу з'ясовувати їх значення, правильно використовувати в мовленні.

Спочатку учням пропонують завдання на спостереження за значенням слів (підготовчі словниково-логічні вправи в період навчання грамоти), потім школярі аналізують суттєві ознаки поняття; відповідність виділених слів даному контексту. Метою творчих завдань є закріплення умінь використовувати лексикологічні поняття у власному мовленні, виходячи із ситуації спілкування.

Передбачено роботу над тематичними групами слів, які називають предмети, явища, характерні для національної культури: традиційні народні ігри, іграшки, забави, елементи народного костюму, предмети домашнього вжитку тощо.

Програма передбачає роботу над найбільш вживаними фразеологічними одиницями (без терміна).

Важливим аспектом навчання є формування й розвиток умінь користуватися різними словниками (шкільним тлумачним словником, словником синонімів, антонімів, перекладними словниками).

4. Будова слова

Робота над будовою слова здійснюється на пропедевтичному рівні і передбачає проведення підготовчих словотворчих спостережень й ознайомлення школярів із специфікою і роллю в мові кореня, префіксів, суфіксів, закінчень. Розбір слова за будовою необхідно поєднувати з елементами словотворчого аналізу, спостереженнями за роллю префіксів і суфіксів у творенні слів.

Така підготовка має слугувати кращому розумінню значення слова. Необхідно навчити учнів бачити різницю у значеннях споріднених слів з різними префіксами, суфіксами; бачити певну спільність значення неспоріднених слів з тим самим префіксом, з тим самим суфіксом.

Таким чином, робота над будовою слова має бути спрямована не стільки на самостійний розбір слова за будовою, скільки на збагачення й уточнення словникового запасу учнів, правильне використання слова в мовленні, вимову, написання його відповідно до літературних норм.

5. Правопис

Формування правописних умінь у молодших школярів передбачає умінь знайти у слові місце розбіжності вимови й написання, визначити спосіб розв'язання орфографічної задачі залежно від типу орфограми (перевіряється чи не перевіряється орфограма), зіставити написане зі зразком. Умовами для правописної роботи є розвинений фонематичний слух учнів, умінь чітко промовити слово за правилами вимови й написання, орфографічна пильність, достатньо сформовані каліграфічні навички, умінь правильно виділяти у слові морфеми для здійснення перевірки написання.

Навчання правопису сприяє словникова робота, спрямована на запам'ятання буквенної або морфемної будови слова, яке часто використовується з комунікативною метою, на основі орфографічної вимови чи різних видів аналітичного списування.

Крім того, школярі засвоюють й усвідомлено використовують прості правила-інструкції, які не потребують багатокрокового алгоритму вирішення орфографічної задачі, а також орфографічні правила, які регламентують перевірку найбільш поширених орфограм (позначення на письмі ненаголошених голосних, що перевіряються наголосом; позначення на письмі дзвінких і глухих приголосних; правила переносу слів; використання великої букви; окреме написання прийменників).

Змістові лінії реалізуються в 1 класі реалізується через інтегрований курс «Навчання грамоти», який у 2 класі буде реалізовано через навчальні предмети «Російська мова», «Читання»; в 3-4 класах – навчальні предмети «Російська мова», «Літературне читання».

Особливості I циклу навчання

Стандарт початкової загальної середньої освіти передбачає поділ на два цикли, які враховують особливості фізичного, психічного і розумового розвитку дітей:

І цикл – 1-2 класи;

З метою дотримання принципів, на яких ґрунтується Нова українська школа, а саме: презумпція талановитості дитини, цінність дитинства, радість пізнання, розвиток особистості, здоров'я та безпека, - у першому циклі (1-2 класи) реалізація організаційної та змістової сторін процесу навчання грамоти відбувається на засадах доступності й перспективності, індивідуалізації й диференціації, оскільки передбачає врахування умінь, набутих дітьми у дошкільному віці, інтеграцію навчання елементарного читання й письма, розвиток або корекцію умінь виконувати звуковий аналіз слів, плавно по складах читати і писати, правильно сидіти за партою, тримати ручку чи олівець.

Навчання грамоти ділиться на три періоди: добукварний, букварний і післябукварний.

У добукварний період відбувається розвиток усного мовлення першокласників (уміння слухати-розуміти мовлення іншої людини, уміння говорити); формування елементарних аналітико-синтетичних умінь в роботі над текстом, реченням, словом, звуками мовлення; підготовка руки до письма. Тривалість добукварного періоду визначається вчителем з урахуванням підготовки учнів.

Протягом букварного періоду першокласники оволодівають початковими вміннями читати за навчальною книгою (букварем), писати в зошитах з друкованою основою та в зошитах з сіткою для першого класу, зіставляти звуковий і буквенний склад слова, в аналітико-синтетичній діяльності моделювати й конструювати слова й речення. Крім того, продовжується робота з розвитку умінь слухати-розуміти усне мовлення, будувати власні висловлювання, брати участь у діалозі; з формування початкових уявлень про мову й умінь мовного аналізу.

Післябукварний період передбачає удосконалення уміння плавно по складах читати й писати, розвиток усного мовлення, уміння проводити елементарні аналітико-синтетичні операції з мовними одиницями різних рівнів. Тривалість післябукварного періоду корегується вчителем з урахуванням підготовки учнів конкретного класу.

Важливою складовою періоду навчання грамоти є розвиток у першокласників інтересу до книги, формування уміння самостійно працювати з нею. В 1-му класі робота з книгою передбачає гортання, розглядання книги, з'ясування того, стовпчиком (віршами) чи довгими рядками вона написана (слово «проза» при цьому не використовується), один чи кілька творів у книзі, де (на якій сторінці) їх початок і кінець тощо. Школярі вчаться висловлювати передбачення (на основі ілюстрацій, заголовку, якого читає вчитель) про можливий зміст тексту, а після слухання робити висновок про правильність свого передбачення. З часом діти залучаються до читання назви книги, прізвища й імені автора, а на кінець року – до самостійного читання дитячої книги чи її фрагментів.

Для роботи з дитячою книгою в 1-му класі відводиться половина уроку один раз на тиждень. Крім того, на кожному уроці кілька хвилин відводиться тренувальній роботі з букварем чи іншою книгою: діти вчаться гортати його і

знаходити вказану сторінку, віднаходити умовні знаки на сторінці, пояснювати правила ігрових завдань і т.п.

Заняття в цей період готують учнів до вивчення в 2-му класі окремих курсів (або інтегрованого курсу) – мови і читання.

Загальні очікувані результати I циклу навчання

Здобувач/здобувачка початкової освіти (учень/учениця):

- 1) взаємодіє з іншими усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- 2) аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її; сприймає художній текст як засіб збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду;
- 3) висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими письмово та в режимі онлайн, дотримується норм літературної мови;
- 4) досліджує індивідуальне мовлення – своє та інших, використовує це для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

№ п/п	Обов'язкові результати навчання здобувачів початкової освіти:	
	Загальні результати	I цикл (1-2 клас)
до пункту 1		
1.1	Сприймає усну інформацію	Сприймає усну інформацію; перепитує, виявляючи увагу; доречно реагує
1.2	Перетворює усну інформацію	Відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети; на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно
1.3	Виокремлює інформацію	Виокремлює цікаву для себе інформацію; передає її іншим
1.4	Аналізує та інтерпретує усну інформацію	Розпізнає ключові слова і фрази в усному повідомленні, виділяє їх голосом у власному мовленні; пояснює, чому зацікавила інформація; з допомогою вчителя/ вчительки виявляє очевидні ідеї у простих текстах, медіатекстах
1.5	Оцінює усну інформацію	Висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту, медіатексту; намагається пояснити свої вподобання; звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації
1.6	Висловлює і захищає власні погляди	Висловлює власні погляди на предмет обговорення; намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле і цікаве для інших;

		правильно вимовляє і наголошує загальнонавчальні слова у своєму висловленні
1.7	Використовує словесні й несловесні засоби під час представлення своїх думок	Розпізнає емоції своїх співрозмовників, використовує відомі словесні і несловесні засоби для передавання емоцій та настрою; розпізнає образні вислови і пояснює, що вони допомагають уявити; створює прості медіапродукти
1.8	Регулює власний емоційний стан	Розповідає про власні відчуття та емоції від прослуханого/ побаченого; ввічливо спілкується
до пункту 2		
2.1	Сприймає текст	Передбачає за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці; читає вголос правильно, свідомо, цілими словами, нескладні за змістом і формою тексти; виявляє розуміння фактичного змісту прочитаного
2.2	Аналізує та інтерпретує текст	Пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями; розрізняє головне і другорядне в тексті; визначає тему художнього твору, а також у простих медіатекстах
2.3	Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід	Розповідає про власні почуття та емоції від прочитаного тексту; відтворює емоції літературних персонажів під час інсценізації
2.4	Оцінює текст	Висловлює власні вподобання щодо змісту прочитаних творів, літературних персонажів, намагається пояснити, що подобається, а що – ні; висловлює думки з приводу простих медіатекстів
2.5	Обирає тексти для читання	Обирає книжку для читання; пояснює власний вибір
2.6	Перетворює інформацію	На основі тексту малює/добирає ілюстрації, фіксує інформацію графічно
2.7	Читає творчо	Експериментує з текстом (змінює кінцівку, місце подій, імпровізує з репліками під час театралізації тощо)
до пункту 3		
3.1	Створює письмові висловлення	Пише рукописними буквами, зливо, розбірливо; створює невеликі та нескладні за змістом висловлення, записує їх; правильно записує слова, які пишуться так як вимовляються; створює прості медіапродукти з допомогою інших

3.2	Взаємодіє онлайн	Обмінюється короткими письмовими повідомленнями
3.3	Редагує письмові тексти	Перевіряє написане, виявляє і виправляє недоліки письма самостійно чи з допомогою вчителя/вчительки; обговорює створений текст і вдосконалює його з допомогою інших
до пункту 4		
4.1	Досліджує мовні явища	Спостерігає за мовними одиницями та явищами, відкриває деякі закономірності співвідношення звуків і букв, значення слів, їх граматичної форми та ролі в реченні; спостерігає за власним мовленням та мовленням інших удосконалює власне мовлення з допомогою інших
4.2	Використовує знання з мови у мовленнєвій творчості	Експериментує зі звуками, словами, фразами в мовних іграх; аналізує з допомогою вчителя/вчительки мовлення літературних персонажів

Конкретні очікувані результати та зміст навчання

Результати навчання та пропонований зміст з російської мови та читання для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням російською мовою	
Ожидаемые результаты учебно-познавательной деятельности учащихся	Содержание обучения
1 класс (140 ч)	
Содержательная линия «Взаимодействуем устно» (на протяжении года)	
Ученик / ученица: сосредоточенно <i>слушает</i> высказывание учителя и <i>проявляет</i> интерес к высказанному; <i>различает</i> на слух похожие, но не одинаковые по звучанию слова, сочетания слов, предложения, различные по цели высказывания; законченные предложения и группы слов; <i>понимает</i> данный материал после 1-2 прослушиваний и <i>выполняет</i> такие задания: <i>соотносит</i> рисунок и слово, предложение, текст; <i>изображает</i> рисунок в соответствии с прослушанным; <i>выполняет</i> краткую инструкцию,	Восприятие устной информации. Поведение слушателя, влияющее на понимание прослушанного. Восприятие на слух, понимание при беглом темпе речи слов длиной 3–5 звуков, в том числе различающихся 1–2 звуками; словосочетаний, различающихся предлогом и др. Анализ и интерпретация услышанного. Понимание содержания

<p>предложенную в аудиотексте (1-2 предложения), <i>дает</i> краткий <i>ответ</i> на поставленный вопрос по содержанию прослушанного; <i>запоминает</i> небольшие загадки, пословицы, скороговорки, стихотворения, воспринятые на слух, <i>различает</i> их; <i>запоминает</i> начало и конец текста, последовательность развития событий в нем (что было сначала, что - затем); <i>регулирует</i> дыхание, силу голоса, темп речи; <i>говорит</i> достаточно четко и правильно; внимательно <i>слушает</i> собеседника и <i>проявляет интерес</i> к его словам; <i>не повышает</i> без необходимости <i>голос</i> в диалоге, сюжетно-ролевой игре; <i>воспроизводит, участвует</i> в разыгрывании по ролям диалогов из прослушанных сказок, рассказов; <i>строит диалог</i> по образцу, по предложенному началу, с опорой на рисунок (после предварительной подготовки – обсуждения содержания, отбора слов, фраз, которые целесообразно использовать в диалогах); <i>формулирует вопросы и ответы</i> на них по прослушанному тексту, рисунку, учебной ситуации в классе; <i>различает</i> высказывания, громкость, темп которых соответствует / не соответствует предложенной ситуации; <i>декламирует наизусть</i> стихотворения, загадки, скороговорки и т.п.; <i>пересказывает</i> предложенный образец, <i>образует предложения</i> по опорным словам и <i>объединяет их</i> между собой; <i>строит высказывания</i> на основе текста, образца учителя или ситуации из жизни</p>	<p>воспринятых на слух предложений (до 7 слов), различных по цели высказывания и интонации. Слушание-понимание несложных монологических и диалогических высказываний (80-100 слов), принадлежащих к разговорному и художественному стилям (загадка, пословица, скороговорка, сказка, стихотворение, рассказ). Понимание фактического содержания текста (кто, что, где, когда, как). Картины, возникающие в воображении при слушании. Оценивание устной информации. Развитие слуховой памяти: запоминание групп слов (до 7 слов), 2-4 строчных стихотворений, загадок, скороговорок, начала и конца текста. Громкость, сила голоса, темп речи. Четкость дикции. Правила поведения в диалоге. Практическое владение диалогической формой речи, этикетными нормами культуры общения. Воспроизведение прослушанных диалогов (реplik сюжетно-ролевых игр). Построение диалогов с помощью вспомогательных материалов и самостоятельно (2-3 реплики). Обобщенное содержание диалогов: вопрос – ответ, просьба – ответ и т.п.</p>
---	---

	<p>Признаки качественного высказывания (содержательность, соответствующие громкость, темп речи, четкость дикции). Декламирование наизусть. Пересказ образца высказывания (40-50 слов). Построение высказывания (2-3 предложения) с использованием вспомогательных материалов (алгоритм создания загадки, считалки, скороговорки, рассказа-миниатюры). Создание устных монологических высказываний.</p>
--	--

Содержательная линия «Читаем» (на протяжении года)	
<p>Ученик / ученица: <i>высказывается</i> о значении в жизни человека умения читать и стремится им овладеть; <i>узнает и распознает</i> буквы, обозначающие гласные и согласные звуки; <i>правильно называет</i> буквы (алфавитное название); <i>читает</i> прямые слоги типа «СГ», «СТ»; <i>читает</i> слоги и слова с буквами <i>я, ю, е, ё</i> в разных позициях – в начале слога и после букв, обозначающих согласные звуки; <i>читает</i> слова с <i>ь</i> и <i>ъ</i>, которые указывают на то, что следующие за ними буквы <i>е, ё, и, ю, я</i> обозначают два звука: [й] и соответствующий гласный; <i>читает</i> слова с сочетаниями <i>жи, ши, ча, ща, чу, шу</i>, правильно произнося в них твердые и мягкие согласные звуки; <i>читает</i> слова с буквой <i>з</i>, правильно произнося звук, который она обозначает; <i>правильно произносит</i> при чтении слова (которые состоят из 1-2 слогов), в которых гласные и согласные звуки находятся в слабой позиции: <i>хлеб, друг, стена, вода</i>; <i>читает</i> слова по слогам (отдельные слова несложной структуры – целыми словами);</p>	<p>Формирование и развитие навыка чтения. Роль чтения в жизни школьников и взрослых.</p> <p>Обозначение звуков буквами. Буквы, обозначающие гласные и согласные звуки. Основной прием чтения прямого слога с ориентацией на букву, обозначающую гласный звук; практическое осознание слогового принципа русской графики. Способы обозначения мягкости согласных звуков на письме буквами <i>я, ю, е, ё, и, ь</i> (практическое усвоение). Буквы <i>я, ю, е, ё</i> для обозначения двух звуков: [й] + соответствующий гласный (практически). Буквы <i>ь, ъ</i>, указывающие на то, что следующие за ними буквы <i>я, ю, е, ё, и</i> обозначают</p>

<p><i>читает</i> тексты из букваря целыми словами (отдельные слова сложной структуры – по слогам), правильно <i>интонирует</i> предложения, различные по цели высказывания и интонации – повествовательные, вопросительные, побудительные, восклицательные (без использования терминов) с ориентацией на соответствующие знаки препинания; <i>читает</i> тексты целыми словами правильно, осознанно, <i>понимает</i> их значение; <i>соблюдает</i> скорость чтения, соответствующую обычному темпу связной речи, <i>читает</i> выразительно;</p> <p>практически <i>различает</i>, <i>называет</i> <i>структурные элементы</i> детской книги: обложка, страница, иллюстрация; <i>находит</i>, <i>показывает</i> на обложке и на страницах книги название (заглавие) произведения, фамилию автора, иллюстрации; <i>проявляет интерес</i> к детским книгам, знакомым и незнакомым; <i>рассматривает</i> детскую книгу (иллюстрации, название, фамилия писателя); <i>высказывает предположение</i> (несколько слов), о чем может рассказывать эта книга; <i>знает</i> фамилии детских писателей, произведения которых читал учитель и рассматривали учащиеся в течение года; <i>знает названия и авторов</i> нескольких любимых детских книг; <i>объясняет</i>, для чего нужна библиотека, читальный зал, для чего организуют книжные выставки, кто помогает выбрать книгу в библиотеке; <i>придерживается</i> (под руководством учителя) <i>правил</i> сохранения книги, гигиены чтения-рассматривания, элементарных правил поведения в библиотеке; устно <i>описывает</i> иллюстрацию к определенному эпизоду литературного произведения</p>	<p>два звука: [й] и соответствующий гласный. Буквосочетания <i>жи, ши, ча, ща, чу, щу</i>. Чтение слов с этими сочетаниями букв. Чтение слов и слогов с буквой г; распознавание в русском и украинском языках звуков [г], [h]: <i>Галя, подруга, загадка</i>. Сопоставление произношения и написания (слова, в которых пишутся буквы <i>о, е, а</i> произносятся звуки [а], [и]: <i>вода, река</i>; слова, в которых пишутся буквы <i>б, в, г, д, ж, з</i>, а произносятся звуки: [п], [ф], [к], [т], [ш], [с]: <i>дуб, друг</i>). Чтение слов с постепенным усложнением звукобуквенной структуры. Чтение по слогам и чтение целыми словами; мгновенное узнавание наиболее используемых в букваре слов, состоящих из 2-4 букв (<i>ты, где, да, дым, кто, она, мама, стол, брат</i>), и кратких сочетаний слов (<i>я был, я и ты</i> и под.). Чтение предложений, небольших текстов с изученными буквами. Правильное интонирование предложений, в конце которых стоят разные знаки препинания. Практическое усвоение знаков препинания: точка, вопросительный знак, восклицательный знак, запятая. Совершенствование основных качеств навыка чтения – правильности, осознанности, беглости, а также выразительности.</p>
---	--

	<p>Чтение текстов разных жанров, заучивание наизусть некоторых из них, направленных на усовершенствование навыка чтения и достижения понимания прочитанного, для подготовки учащихся к работе во 2-м классе.</p> <p>Детская художественная и научно-художественная книга.</p> <p>Практическое знакомство учащихся с содержанием понятий: писатель (автор), его фамилия, название (заглавие) книги (произведения), рисунок (иллюстрация), обложка, надписи на ней, переплет, страница.</p> <p>Чтение-рассматривание (практически).</p> <p>Библиотека, библиотекарь, читальный зал (практическое освоение).</p> <p>Основные правила гигиены чтения-рассматривания и сохранения книги; правила поведения в библиотеке.</p> <p>Обучение элементам словесного иллюстрирования.</p>
<p align="center">Содержательная линия «Взаимодействуем письменно» (на протяжении года)</p>	
<p>Ученик / ученица:</p> <p><i>различает</i> виды письма: печатное, рукописное, рисуночное; <i>понимает</i> их значение для общения людей на расстоянии и во времени;</p> <p><i>подбирает и записывает</i> (с помощью учителя) название рисунка;</p> <p><i>осознанно принимает правильную позу</i> перед началом письма;</p> <p><i>правильно держит ручку</i> (карандаш) во время письма;</p> <p><i>располагает тетрадь</i> на парте в соответствии с требованиями письма правой</p>	<p>Формирование и развитие навыка письма.</p> <p>Преимущества письма перед другими средствами передачи информации (жесты, условные знаки, звуковые сигналы и пр.).</p> <p>Значение умения писать в жизни школьников и взрослых.</p> <p>Поза ученика во время письма.</p>

<p>или левой рукой; <i>ориентируется</i> на странице и в графической сетке тетради; <i>называет и пишет</i> все рукописные маленькие и большие буквы алфавита правильной формы с одинаковым наклоном, высотой, шириной; <i>списывает</i> буквы, слоги, слова, предложения с рукописных и печатных материалов; <i>пишет</i> под диктовку буквы, слоги, слова, написание которых совпадает с произношением; предложения (3-4 слова); <i>составляет и записывает</i> (с помощью учителя и самостоятельно) предложения по рисункам, учебной ситуации; <i>придерживается правил</i> оформления письменных работ; <i>проверяет написанное</i>; <i>находит и исправляет</i> недостатки письма (графические, орфографические, пунктуационные) самостоятельно или с помощью учителя</p>	<p>Положение ручки (карандаша) в руке во время письма.</p> <p>Расположение тетради на парте во время письма. Ориентация на странице тетради и в графической сетке.</p> <p>Создание собственных письменных высказываний.</p> <p>Подбор и запись названий к рисункам. Составление и запись предложений по рисункам, учебной ситуации, о событиях из жизни класса, семьи и т.д. Создание собственных письменных высказываний. Проверка письменных работ.</p>
--	---

Содержательная линия «Исследуем медиа» (на протяжении года)	
<p>Ученик / ученица: <i>воспринимает</i> простые медиапродукты (фото, комиксы, детские журналы и под.); <i>участвует в обсуждении</i> содержания и формы медиапродуктов; <i>высказывает</i> свои мнение и чувства по поводу простых медиатекстов</p>	<p>Представление о медиа, медиаграмотность: назначение (цель) и целевая аудитория (кто будет это смотреть / слушать? Почему?), правдивая и неправдивая информация. Визуальные медиа (книга как источник информации, периодические печатные издания (журнал, газета), фотография как источник информации (пейзаж, портрет, сюжетное фото), рисунок как источник информации). Комиксы. Аудиовизуальные медиа (мультфильмы, любимый</p>

	герой, цвет, звук, музыка в мультфильмах, критерии отбора мультфильмов для просмотра; киноафиша (информационное назначение)).
Содержательная линия «Исследуем языковые явления» (на протяжении года)	
<p>Ученик / ученица: <i>определяет</i> количество предложений в тексте (2-4 предложения); <i>определяет</i> их границы по графическим ориентирам; <i>различает</i> устные и письменные высказывания; текст и несвязанные между собой предложения; завершённое и искусственно не завершённое предложение; <i>произносит</i> предложения, придерживаясь интонации конца предложения; <i>дополняет</i> предложение 1-2 словами из ряда предложенных; <i>составляет</i> предложение из данных слов, по началу, по рисунку и под.; <i>объясняет</i> схему предложения (по образцу, данному учителем); <i>соотносит</i> слово и изображение предмета, действия, признака; <i>задает вопрос</i> о значении слова; <i>использует</i> слова, близкие и противоположные по значению (практически);</p> <p><i>отличает</i> звуки речи от неречевых звуков; <i>знает</i>, что слова состоят из звуков, а</p>	<p>Содержание текста. Деление связного высказывания на предложения. Границы между предложениями (интонационная и графическая – большая буква в первом слове, знак препинания в конце).</p> <p>Предложения, в которых о чем-то (о ком-то) рассказывают, спрашивают, просят или предлагают. Интонация завершённого предложения.</p> <p>Деление предложения на слова.</p> <p>Значение слова. Слова-названия предметов, действий, признаков. Тематические группы слов. Вопрос к слову, соответствующий части речи, к которой оно относится.</p> <p>Сходство и различие слов русского и украинского языков (<i>школа, урок, парта; карандаш – олівець, лес – ліс</i>).</p> <p>Обогащение и активизация словаря.</p> <p>Усвоение наиболее употребительных слов близких и противоположных по значению (<i>девочка, малышка; ученик, школьник; чисто, аккуратно; внимательный, заботливый; большой – маленький, много – мало, длинный – короткий, быстро – медленно</i>).</p> <p>Звуки речи в сопоставлении с неречевыми звуками.</p>

<p>звук на письме обозначается буквами; <i>объясняет соотношение</i> между звуками и буквами в слове, слове; <i>объясняет изменение</i> значения слова от перестановки, вставки, пропуска, замены одного из звуков; <i>добавляет или сокращает</i> один из звуков в слове так, чтобы образовалось новое слово; <i>правильно воспроизводит</i> сначала за учителем, а потом самостоятельно последовательность звуков в слове (2-5 звуков); <i>определяет</i> первый, последний звуки в любом слове букварного текста; <i>соединяет</i> звуки (2-4) в слоги определенной структуры; <i>различает</i> гласные и согласные звуки по звучанию и способу произношения; <i>правильно определяет</i> звуки, которые различаются в русском и украинском языках; <i>делит</i> на слоги слово из 2-5 слогов; <i>определяет</i> ударение в двусложном и трёхсложном словах; <i>определяет</i> количество слогов в слове, произнесенном по слогам; <i>произносит</i> за учителем слово, четко называя ударный гласный; <i>правильно называет</i> буквы алфавита; <i>находит</i> среди двух представленных слов то, которому соответствует слого-звуковая схема с обозначением ударения (1-3 слога); <i>произносит</i> за учителем слово по правилам произношения; <i>переносит</i> слово со строки на строку, применяя (с помощью учителя) правила переноса; <i>придерживается правил</i> написания с большой буквы первого слова в предложении, имен людей, кличек животных</p>	<p>Смыслоразличительная роль звуков. Последовательный ряд звуков слова. Выделение (вслед за учителем и самостоятельно) отдельных звуков слова (первый, следующий, идущий после такого-то звука, последний), правильное произнесение их. Образование слогов различной структуры (<i>но, нос, вну, внук</i>). Гласные и согласные звуки; твёрдые и мягкие, звонкие и глухие согласные. Основные органы речи (губы, зубы, язык); наблюдение за их работой во время произнесения разных звуков. Усвоение нормативного произношения мягких согласных [ч],[ш'ш'], твердых согласных [ц],[ж], [ш], взрывного [г], которые различаются в русском и украинском языках. Деление слова на слоги (слова произносятся по правилам произношения). Различение одно-, дву-, трёхсложных слов. Ударение в слове. Повторение за учителем слов так, чтобы было чётко слышно ударный слог (произносят по слогам; ударный гласный слегка растягивают, будто переспрашивают, удивляясь чему-то). Слова, которые различаются ударением в русском и украинском языках; слова, ударение в которых следует запомнить. Обозначение звуков буквами. Алфавитные названия букв. Неполное соответствие между произношением и написанием слова. Перенос слова.</p>
--	---

	Большая буква в начале предложения, в именах людей, кличках животных.
<p align="center">2 класс 140 часов в год</p>	
Ожидаемые результаты учебно-познавательной деятельности учащихся	Содержание обучения
Содержательная линия «Взаимодействуем устно»	
<p>Ученик / ученица: внимательно <i>слушает</i>, <i>проявляет интерес</i> к словам собеседника (мимикой, краткими репликами); <i>понимает</i> после 1-2 прослушиваний содержание предложений, текстов, выполняя такие задания: <i>соотносит</i> рисунок и предложение, текст; изображает рисунок по прослушанному предложению, тексту; <i>выполняет</i> краткую инструкцию, данную в аудиотексте (2-3 предложения); <i>выбирает</i> один из вариантов ответа на вопрос по тексту; <i>определяет</i> общий тон прослушанного текста, темп, громкость речи, <i>соотносит</i> эти особенности речи с его содержанием; <i>различает</i> на слух похожие, но не одинаковые слова, сочетания слов, предложения; <i>находит</i> среди прослушанных (1-2 раза) слов, сочетаний слов, предложений, соответствующие указанным признакам; <i>группирует</i> по указанному признаку звуки, слова, сочетания слов, предложения, воспринятые на слух;</p> <p><i>регулирует</i> дыхание, силу голоса, темп речи в диалоге и монологе; <i>строит</i> свою реплику, ориентируясь на высказывание собеседника; <i>воспроизводит</i> в лицах, <i>участвует</i> в разыгрывании диалогов из прослушанных сказок, рассказов (с</p>	<p>Восприятие устной информации. Поведение слушающего, выражающее интерес к словам говорящего. Анализ и интерпретация услышанного. Слушание-понимание монологических и диалогических высказываний (100 - 160 слов), относящихся к разговорному, художественному (загадка, пословица, скороговорка, стихотворение, сказка, рассказ-миниатюра), научно-художественному стилям, в том числе лингвистического характера (о значении слова, особенностях звучания русского слова в сравнении с украинским и т.п.). Восприятие фактического содержания, общего тона высказывания. Сопереживание с действующими лицами. Создание в воображении образов, картин по содержанию прослушанного. Восприятие на слух, понимание при беглом темпе речи ряда слов длиной 4-7 звуков, в том числе различающихся 1-2 звуками; сочетаний слов, которые различаются предлогом и др.; предложений, различных по цели высказывания и интонации (длина предложения до 7 слов).</p>

опорой на вспомогательные материалы);
дополняет предложенный незаконченный диалог;
обсуждает с одноклассником прослушанный текст, рисунок, учебную ситуацию в классе и под., поочередно создавая вопросы и ответы на них;
оценивает содержательность диалога, правильность и целесообразность использования в диалоге речевых и нечевых средств;

декламирует наизусть стихотворение и прозаический текст;
пересказывает текст с опорой на сочетания слов, вопросы, рисунки;
проявляет своё мнение, делает краткие дополнения при пересказе, воспроизведении данного образца;
составляет 4-5 предложений по данным словам и самостоятельно, *объединяет* их в связное высказывание;
создает связное высказывание на основе общей работы по содержанию, языковым средствам, с опорой на вопросы, серии сюжетных рисунков, на основе наблюдений и собственного жизненного опыта, по данному началу и концу;
создает связное высказывание самостоятельно, формулируя собственное отношение к тексту или жизненной ситуации;
оценивает содержание и форму устных высказываний (с помощью учителя)

Практическое овладение диалогической формой речи, этикетными нормами культуры общения.

Громкость, сила голоса, темп речи. Четкость дикции. Правила поведения в диалоге (слушать собеседника, выявлять интерес к его словам, давать высказаться собеседнику, не перебивая его, уважать другое мнение, уметь вежливо попросить и отказать в просьбе; не повышать голос, употреблять формулы вежливости, не злоупотреблять жестиком). Воспроизведение прослушанных диалогов.

Составление диалогов (3-4 реплики) с опорой на вспомогательные материалы и самостоятельно (на основе жизненного опыта, впечатлений о прослушанных произведениях, просмотренных фильмах и др.).

Обобщенное содержание диалогов: *сообщение – вопрос – ответ; вопрос – ответ – встречный вопрос – ответ; предложение – отказ – ответ* и т.п.

Создание устных монологических высказываний. Основные требования к устному высказыванию: понятность, последовательность изложения, связи между предложениями; соответствие силы, громкости голоса, темпа речи возможностям слушателя, ситуации общения.

Выразительное декламирование.

Устный пересказ (подробный) текста-повествования с опорой на вспомогательные материалы (50 – 60 слов).

Составление высказывания (4-5 предложений) с использованием

ІНШОМОВНА ГАЛУЗЬ АНГЛІЙСЬКА МОВА

Пояснювальна записка

Мета початкової загальної середньої освіти

Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психо-фізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 2-го класу учні досягають рівня Pre A1, а на кінець 4-го класу – рівня A1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Функції іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти

У процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

- усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;
- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країн виучуваної мови;
- залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);
- розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;
- формування вміння використовувати в разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

- формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
- розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;
- емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;
- розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:

- мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;

- готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;
- потребу подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;
- здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови» у початковій школі

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у загальноосвітній школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності; • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції. Ставлення: <ul style="list-style-type: none"> • гордість за Україну, її мову та культуру; • розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; • готовність до міжкультурного діалогу.
2	Спілкування іноземними мовами	Реалізується через предметні компетентності.
3	Математична компетентність	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • розв'язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект. Ставлення: <ul style="list-style-type: none"> • готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних і навчальних проблем.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини. Ставлення: <ul style="list-style-type: none"> • інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
5	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних

		<p>мереж;</p> <ul style="list-style-type: none"> створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; застосовувати ІКТ відповідно до поставлених завдань. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> готовність дотримуватись мережевого етикету.
6	Уміння вчитися упродовж життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її; організовувати свій час і навчальний простір; оцінювати власні навчальні досягнення. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> впевненість у спілкуванні іноземною мовою; подолання власних мовних бар'єрів; наполегливість; внутрішня мотивація та впевненість в успіху.
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої ситуації. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих ситуацій; комунікабельність та ініціативність; креативність.
8	Соціальна та громадянська компетентності	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> формулювати власну позицію; співпрацювати з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> толерантність у спілкуванні з іншими.
9	Обізнаність та самовираження у сфері культури	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> усвідомлення цінності культури для людини і

		суспільства; • повага до багатства і розмаїття культур.
10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: • пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. Ставлення: • сприймання природи як цілісної системи; • готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища; • відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здорове життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх навчальних предметів і є метапредметними.

Англійська мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому граматичні структури засвоюються імпліцитно шляхом сприймання мовленнєвих зразків у комунікативних ситуаціях. Більшість граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації у початковій школі

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» спрямована на формування основ соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- сприймання природи як цілісної системи;
- взаємозв'язок людини й навколишнього середовища;

- готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища;

Реалізація змістової лінії «Громадянська відповідальність» сприяє формуванню основ відповідального ставлення до громади і суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на уміння:

- усвідомлення дитиною власних прав і обов'язків;
- формування толерантного ставлення до інших;
- уміння співпрацювати та приймати спільні рішення.

Реалізація змістової лінії «Здоров'я і безпека» сприяє формуванню безпечного життєвого середовища та основ здорового способу життя.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- розуміння правил безпечної поведінки;
- усвідомлення впливу шкідливих звичок на здоров'я людини;
- дотримання здорового способу життя.

Змістова лінія «Підприємливість та фінансова грамотність» спрямована на розуміння практичних аспектів фінансових питань.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- усвідомлення власних фінансових потреб;
- продукування ідей та їх реалізацію;
- уміння визначати пріоритети та планувати дії.

Тема	Змістова лінія			
	Екологічна безпека та сталий розвиток	Громадянська відповідальність	Здоров'я і безпека	Підприємливість та фінансова грамотність
Я, моя родина і друзі		Розуміє важливість допомоги батькам та розповідає про свої обов'язки.	Виявляє відповідальне ставлення до власного здоров'я.	Виявляє ініціативу та відповідальність у плануванні робочого дня.
		Оцінює власні вчинки та вчинки інших людей.		
		Вибудовує товариські стосунки з оточуючими		

		людьми.		
Відпочинок і дозвілля	Розуміє необхідність приведення в порядок місця відпочинку.	Враховує думку товаришів при виборі того чи іншого виду відпочинку.	Розуміє базові правила безпечної поведінки.	
Природа та навколишнє середовище	Цінує та бережливо ставиться до природи.	Висловлюєтьс я про важливість допомоги тваринам та збереження природи.		
Людина	Розуміє наслідки нераціональни х дій людини на навколишнє середовище.	Виявляє толерантне ставлення до людей.	Розпізнає позитивні та негативні чинники, що впливають на здоров'я людини.	
			Розуміє важливість дотримання правил гігієни, рухового режиму та фізичного навантаження.	
Помешкання			Розуміє необхідність дотримання чистоти та порядку у власному помешканні.	
Харчування			Розрізняє здорову та шкідливу їжу.	Складає просте меню з корисних продуктів.
				Раціонально розподіляє кошти під час покупки.
Подорож	Виявляє		Обирає	Обирає

	ціннісне ставлення до природи під час подорожі.		безпечний шлях пересування.	оптимальний вид транспорту.
Свята й традиції				Розуміє необхідність планування покупок на святкування у межах бюджету.
Школа та шкільне життя		Використовує модель поведінки, яка не суперечить правилам шкільного життя.		

Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів (Комунікативна компетентність)

Комунікативні види мовленнєвої діяльності	Комунікативні уміння	1 – 2 класи (70 годин на рік) Pre A1
Рецептивні	Сприймання на слух	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння.
		Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
	Зорове сприймання	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.

Інтеракційні	Усна взаємодія	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації.
	Писемна взаємодія	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), в анкет або записці, використовуючи словник.
	Онлайн взаємодія	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання.
		Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи основні формульні вирази.
		Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з меню та/або скористатись онлайн перекладачем.
Продуктивні	Усне продукування	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина, національність)
	Писемне продукування	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.

Комунікативні види мовленнєвої діяльності	Комунікативні уміння		Рівень та дескриптори володіння іноземною мовою на кінець 2-го класу
			Pre A1
Рецептивні	Сприймання на слух	В цілому	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння.

			Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
			Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розуміння розмови між іншими людьми	Дескриптори відсутні
		Слухання наживо	Дескриптори відсутні
		Слухання оголошень та інструкцій	Розуміє короткі прості інструкції до дій як, наприклад, «Зупинись», «Закрий двері» тощо, які промовляються повільно, адресуються персонально, супроводжуються малюнками або жестами та за потреби повторюються.
		Слухання радіо та аудіозаписів	Розпізнає вже знайомі слова, імена та числа у простих, коротких записаних текстах, що промовляються дуже повільно та чітко.
		Аудіо-візуальне сприймання (телепрограми, фільми, відеозаписи)	Дескриптори відсутні
Рецептивні	Зорове сприймання	В цілому	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.
		Читання кореспонденції	Розуміє з листа, листівки або електронного повідомлення інформацію про подію, на яку його/її запросили, а також інформацію про день, час та місце події.

			Розпізнає інформацію про час та місце у дуже простих записках та текстових повідомленнях від друзів (наприклад, «Повернусь о четвертій»), якщо в них немає абrevіатур.
		Читання для орієнтування	Розуміє прості знаки, що зустрічаються щоденно (наприклад, «Парковка», «Зупинка», «Їдальня» тощо).
			Знаходить інформацію про місце знаходження, час та ціни на афішах, флаєрах та об'явах..
		Читання для отримання інформації та аргументування	Розуміє найпростіший інформаційний матеріал, що містить знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або ілюстровані оповідання, де використовується знайома лексика.
		Читання інструкцій	Розуміє дуже короткі прості інструкції, що вживаються у знайомому щоденному контексті (наприклад, «Не паркуватись», «Заборонено» тощо), особливо, якщо вони супроводжуються ілюстраціями.
		Читання для задоволення	Дескриптори відсутні
Інтеракційні	Усна взаємодія	В цілому	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації.
		Бесіда, дискусія та розуміння співрозмов-	Розуміє прості запитання, що стосуються його/її безпосередньо, наприклад про ім'я, вік та адресу, або схожі речі, якщо людина питає чітко та повільно.

		ника	Розуміє просту особисту інформацію (наприклад, ім'я, вік, місце проживання, країна походження), коли люди представляють себе, за умови, якщо вони говорять чітко та повільно і звертаються безпосередньо, а також розуміє запитання на цю тему, спрямовані безпосередньо та особисто, хоча, можливо, питання необхідно буде повторити.
			Розуміє певну кількість знайомих слів і вітань та вирізняє ключову інформацію, наприклад, числа, ціни, дати та дні тижня, за умови, що мовлення дуже повільне, та за необхідності повторюється.
			Розуміє та використовує деякі базові, формульні вирази, на кшталт «Так», «Ні», «Вибачте», «Прошу», «Дякую».
			Розпізнає прості вітання.
			Вітається, називає своє ім'я, прощається.
		Цілеспрямована співпраця	Дескриптори відсутні
		Отримання товарів та послуг	Здійснює прості покупки та/або замовляє їжу або напій, користуючись жестами для підкріплення своїх слів.
		Обмін інформацією	Називає своє ім'я та запитує інших про ім'я.
			Вживає та розуміє прості числа у щоденному спілкуванні.
			Запитує про день, час дня та дату, та може їх назвати.
			Запитує про дату народження та може назвати свою.
			Запитує про номер телефона та може назвати свій.
			Запитує про вік людини та може назвати свій.

			Ставить дуже прості запитання для отримання інформації (наприклад, «Що це?») і розуміє відповіді з 1-2 слів.
--	--	--	--

Інтеракційні	Писемна взаємодія	В цілому	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), в анкетах або записці, використовуючи словник.
		Листування	Пише, користуючись словником, короткі фрази та речення, надаючи базову персональну інформацію.
		Записки, повідомлення, бланки	Заповнює дуже прості реєстраційні форми з персональну інформацією: ім'я, адреса, національність.
	Онлайн взаємодія	В цілому	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання.
		Онлайн спілкування та дискусія	Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи елементарні формульні вирази.
			Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з меню та/або скористатись онлайн перекладачем.
		Цілеспрямована на онлайн співпраця	Робить вибір із спадного меню під час простого замовлення онлайн (наприклад, продукт, розмір, колір) або заповнення анкети (наприклад, особисті дані) за умови наявності візуальної опори.
Продуктивні	Усне продукування	В цілому	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина).
		Тривалий монолог: опис власного досвіду	Описує себе (наприклад, ім'я, вік, родина), вживаючи прості слова та формульні вирази, за можливості попередньої підготовки.

			Виражає свої почуття, вживаючи прості слова (наприклад, «щасливий», «стомлений» тощо), супроводжуючи їх невербально.
		Тривалий монолог: надання інформації	Дескриптори відсутні
		Тривалий монолог: обґрунтування власної думки	Дескриптори відсутні
		Виступ перед аудиторією	Дескриптори відсутні
	Писемне продукування	В цілому	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.
		Творче письмо	Дескриптори відсутні
		Доповіді	Дескриптори відсутні

Загальні характеристики ситуативного спілкування

1 клас

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родини числа від 1 до 10 вік молодших членів сім'ї	<ul style="list-style-type: none"> привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідати на них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команд
Дозвілля	кольори іграшки дії дні тижня	
Природа	домашні улюбленці	

Свята (в Україні та у країні виучуваної мови)	назви свят вітання	и <ul style="list-style-type: none"> розуміти прості інформаційні знаки вітати зі святом виражати настрій
Харчування	просте меню	
Школа	шкільне приладдя шкільні меблі	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Clause	'have' in the present tense 'be' in the present tense
Determiner	'this is' for an introduction 'a/an' with single countable nouns possessive adjectives 'my, your, his, her, its, our, their' 'how' questions for time, measurement, size and quantity
Modality	'can' for ability
Noun	regular nouns – singular and plural
Phrase	'be' + adjective (size, colour, emotional state)
Pronoun	personal pronouns 'I, you, he, she, it, we, they' wh-questions
Verb	Imperatives

2-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родини числа до 20 вік молодших членів родини і друзів щоденні справи	<ul style="list-style-type: none"> привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось; називати/описувати

Відпочинок і дозвілля	прогулянка хобі	когось/щось • ставити запитання і відповідати на них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • розуміти прості інформаційні знаки • вітати зі святом • виражати настрій
Природа	пори року дикі та свійські тварини	
Людина	частини тіла предмети одягу	
Свята та традиції	день народження час (години) святкове меню	
Харчування	фрукти овочі напої ціна	
Школа	моя класна кімната	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Clause	agreement between nouns and verb 'be'
Conjunction	'and' to link nouns and noun phrases basic 'but' to link clauses and sentences
Determiner	'this'/'these' and 'that'/'those' as determiners (general) 'how' questions for time, measurement, size and quantity 'the' for specific examples and back reference
Noun	regular nouns – singular and plural
Phrase	'be' + adjective 'it' + 'be'
Preposition	basic prepositions of place and movement basic time expressions with 'o'clock'
Pronoun	wh-questions

Verb	'have got' in the present tense imperatives negative imperatives present simple for opinions, likes and dislikes present continuous for time of speaking tag responses (short answers to present simple yes/no questions)
------	--

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія «Геометричні фігури» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «Робота з даними» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «Математичні задачі і дослідження» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із запропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

1 клас (140 годин на рік)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Числа, дії з числами. Величини (протягом року)	
<p><i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні; <i>читає і записує</i> числа, <i>утворює</i> числа різними способами; <i>визначає</i> десятки й одиниці у складі двоцифрового числа; <i>порівнює</i> числа різними способами; <i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел;</p> <p><i>розуміє</i> сутність арифметичних дій додавання і віднімання; <i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання; <i>володіє</i> навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10; <i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та</p>	<p>Числа 1 – 10. Число 0. Десяток. Числа 11 – 100.</p> <p>Арифметичні дії додавання і віднімання. Додавання і віднімання чисел у межах 10.</p> <p>Назви компонентів та</p>

<p>результатів арифметичних дій додавання і віднімання; <i>коментує</i> виконання обчислень; <i>знаходить</i> число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане; <i>розуміє</i> сутність різницевого порівняння чисел; <i>знаходить</i>, на скільки одне число більше або менше за інше; <i>користується</i> в обчисленнях переставним законом додавання;</p> <p><i>встановлює</i> взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, <i>використовує</i> його під час обчислень; <i>визначає</i> невідомий компонент дії додавання і <i>знаходить</i> його значення;</p> <p><i>вимірює і порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість; <i>використовує</i> короткі позначення величин (сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень); <i>додає і віднімає</i> іменовані числа, подані в одних одиницях величини; <i>користується</i> інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин; <i>користується</i> годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо;</p> <p><i>оперує</i> грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, <i>використовує</i> їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.)</p>	<p>результатів додавання і віднімання.</p> <p>Збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць. Різницеве порівняння.</p> <p>Переставний закон додавання.</p> <p>Взаємозв'язок між додаванням і відніманням. Знаходження невідомого доданка.</p> <p>Величини: довжина, маса, місткість, час.</p> <p>Гроші</p>
Вирази, рівності, нерівності (протягом року)	
<p><i>читає і записує</i> математичні вирази: сума і різниця; <i>обчислює</i> значення виразів на 1 – 2 дії; <i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами</p>	<p>Сума. Різниця. Вирази на 1 – 2 дії. Числові рівності і нерівності.</p>
Геометричні фігури (протягом року)	
<p><i>розпізнає</i> геометричні фігури за істотними ознаками; <i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; <i>моделює</i> геометричні фігури;</p>	<p>Трикутник, чотирикутник, квадрат, круг. Точка, пряма, промінь, відрізок, ламана. Куб, куля, циліндр, конус,</p>

<i>вимірює</i> довжину відрізка; <i>креслить</i> відрізки заданої довжини	піраміда.
Математичні задачі і дослідження (протягом року)	
<i>розв'язує</i> прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; <i>складає</i> прості сюжетні задачі; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя	Прості сюжетні, в тому числі компетентнісно-зорієнтовані задачі. Навчальні дослідження
Робота з даними (протягом року)	
<i>читає</i> дані, вміщені на схематичному рисунку, в таблиці; <i>вносить</i> дані до схем; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях.	Виділення і впорядкування даних за певною ознакою.
Додаткові теми: Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднання об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація). Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величини більшими. Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичних та практичних завдань. Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання. Симетрія в геометричних фігурах. Коло. Моделювання змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць. Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника. Задачі на знаходження суми трьох доданків. Задачі з логічним навантаженням. Лінійні діаграми, таблиці.	

2 клас

(140 годин на рік)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Числа, дії з числами. Величини	
<i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні;	Нумерація чисел першої

<p><i>читає і записує</i> числа, утворює числа різними способами;</p> <p><i>порівнює</i> числа різними способами;</p> <p><i>визначає</i> розрядний склад двоцифрового числа;</p> <p><i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків;</p> <p><i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел;</p> <p><i>володіє</i> навичками додавання і віднімання чисел у межах 100;</p> <p><i>обчислює</i> усно зручним для себе способом;</p> <p><i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання;</p> <p><i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дії віднімання і <i>знаходить</i> його значення;</p> <p><i>коментує</i> виконання обчислень;</p> <p><i>розуміє</i> сутність дій множення і ділення;</p> <p><i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення;</p> <p><i>використовує</i> в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням</p> <p><i>використовує</i> в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел;</p> <p><i>розуміє</i> неможливість ділення на нуль;</p> <p><i>застосовує</i> в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення;</p> <p><i>обчислює</i> значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці;</p> <p><i>прогнозує</i> результат множення і ділення,</p> <p><i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>знаходить</i> число, яке у кілька разів більше (менше) за дане;</p> <p><i>розуміє</i> сутність кратного порівняння чисел;</p>	<p>сотні</p> <p>Додавання і віднімання чисел у межах 100.</p> <p>Знаходження невідомого компонента дії віднімання</p> <p>Арифметичні дії множення і ділення. Назви компонентів та результатів множення і ділення. Взаємозв'язок між множенням і діленням.</p> <p>Переставний закон множення. Особливі випадки множення і ділення.</p> <p>Табличне множення і ділення.</p> <p>Збільшення або зменшення числа у кілька разів. Відношення кратного</p>
--	---

<p><i>обчислює</i> результат кратного порівняння чисел;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дій множення і ділення, <i>обчислює</i> його значення;</p> <p><i>коментує</i> виконувані дії;</p> <p><i>вимірює і порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість, час, <i>використовує</i> їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень);</p> <p><i>користується</i> інструментами для вимірювання величин;</p> <p><i>користується</i> годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо;</p> <p><i>оперує</i> грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, <i>використовує</i> їх короткі позначення</p>	<p>порівняння.</p> <p>Знаходження невідомого компонента дій множення і ділення</p> <p>Величини: довжина, маса, місткість, час.</p> <p>Гроші</p>
Вирази, рівності, нерівності	
<p><i>записує</i> математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів;</p> <p><i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами;</p> <p><i>знаходить</i> значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви;</p> <p><i>встановлює</i> залежності між компонентами і результатом арифметично дії;</p> <p><i>застосовує</i> правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками</p>	<p>Числові вирази. Буквені вирази.</p> <p>Числові рівності.</p> <p>Числові нерівності</p>
Геометричні фігури	
<p><i>розпізнає і класифікує</i> геометричні фігури за істотними ознаками;</p> <p><i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями геометричних фігур;</p> <p><i>називає</i> елементи геометричних фігур;</p> <p><i>моделює</i> геометричні фігури;</p> <p><i>креслить</i> відрізки заданої довжини;</p> <p><i>будує</i> прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку;</p> <p><i>розрізняє</i> круг і коло;</p>	<p>Геометричні фігури об'ємні та плоскі.</p> <p>Прямокутник. Квадрат.</p> <p>Круг. Коло.</p>

<p><i>вимірює</i> сторони геометричних фігур; <i>обчислює</i> довжину ламаної, периметр многокутника</p>	
Математичні задачі і дослідження	
<p><i>розв'язує</i> прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>обирає</i> числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; <i>планує</i> розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; <i>створює</i> математичну модель задачі; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; <i>шукає</i> різні способи розв'язування (розв'язання задачі); <i>складає</i> сюжетні задачі на одну і дві дії;</p> <p><i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя</p>	<p>Прості та складені сюжетні задачі, в тому числі геометричні, компетентнісно- зорієнтовані.</p> <p>Навчальні дослідження</p>
Робота з даними	
<p><i>виділяє</i> дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; <i>вносить</i> дані до таблиць; <i>визначає</i>, чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.</p>	<p>Виділення і впорядкування даних за певною ознакою</p>
<p>Додаткові теми: Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо). Таблиця Піфагора. Подвійні числові нерівності. Рівняння з одним невідомим. Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища). «Магічні фігури». Математичні ребуси. Моделювання описаної в задачі ситуації за допомогою графів або таблиць</p>	

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);

- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;

- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«**Людина**» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«**Людина серед людей**» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці);

«Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв);

«Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Типова навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

1 клас (105 годин)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
<p><i>усвідомлює</i> людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот; <i>розповідає</i> про себе, називає адресу проживання; <i>складає</i> словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмю», «Чого хочу навчитись»; <i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування; <i>описує</i> можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; <i>розуміє</i> переваги акуратності, доброзичливості, чесності; <i>досліджує</i> свій організм</p>	<p>Людина – частина природи і суспільства. Пізнання себе, своїх можливостей; місце проживання, безпечна поведінка вдома і на вулиці. Органи чуття. Турбота про органи тіла, гігієнічні навички. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.</p>
Людина серед людей	
<p><i>цікавиться</i> минулим своєї сім'ї; <i>розрізняє</i> минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде); <i>знає</i> склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хто вони за професією; <i>знає</i>, хто працює в школі; <i>має</i> уявлення про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві; <i>доречно вживає</i> слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення); <i>доброзичливо спілкується</i> з іншими в спільній діяльності;</p>	<p>Сім'я, школа. Поведінка в сім'ї, школі, громадських місцях. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці. Стандарти поведінки в суспільстві. Поведінка в громадських місцях (транспорті, на вулиці, в храмі, в театрі, в бібліотеці). Моральні якості (доброзичливість, правдомовність, щирість, подільчивість). Спостереження в довкіллі. Організація досліджень. Розв'язання ситуацій морального вибору.</p>

<p><i>розрізняє вчинки, дає їм оцінку з погляду моральності;</i> <i>має уявлення про необхідність доброзичливого і уважного ставлення до старших;</i> <i>використовує правила культурної поведінки в громадських місцях, що ґрунтуються на врахуванні інтересів інших</i></p>	
Людина в суспільстві	
<p><i>знає назву країни, її столицю;</i> <i>має уявлення про зміст символів держави (прапор, герб, гімн, українська мова), історичні пам'ятки свого краю;</i> <i>виявляє зв'язки між людьми в суспільстві (хто про кого дбає, значення праці людей для добробуту країни);</i> <i>орієнтується у найближчому просторі;</i> <i>долучається до корисних справ громади</i></p>	<p>Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання історії свого краю, символів держави. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.</p>
Людина і світ	
<p><i>має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни;</i> <i>усвідомлює необхідність доброзичливого ставлення до інших країн та народів, цікавиться відповідною інформацією;</i> <i>наводить приклади виробів, які допомагають людині в побуті, приклади винаходів людства</i></p>	<p>Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв народів, які проживають в Україні та за її межами. Досліди, спостереження в природі. Рукотворні тіла, матеріали та їх властивості. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.</p>
Людина і природа	

<p><i>розпізнає</i> тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти; <i>розуміє</i> значення сонячного світла і тепла на Землі; <i>має</i> уявлення про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів, <i>розповідає</i> про добові та сезонні зміни в природі, <i>усвідомлює</i> причини їх повторюваності; <i>групує</i> об'єкти природи за однією ознакою; <i>встановлює</i> найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей; <i>розуміє</i> цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; <i>обирає</i> у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити; <i>досліджує</i> об'єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо); <i>використовує</i> різні джерела для пошуку інформації про довкілля; <i>розпізнає</i> рукотворні тіла у найближчому оточенні; <i>називає</i> матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла; <i>дотримується</i> правил поведінки в природі, та <i>пояснює</i> їх іншим; <i>бере</i> посильну участь в природоохоронній діяльності</p>	<p>Що належить до природи. Жива і нежива природа. Сонце і його вплив на живу і неживу природу. Спостереження за рослинами, тваринами, явищами природи та діяльністю людей у різні пори року. Дослідження властивостей тіл природи. Рукотворні тіла, матеріали та їх властивості. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини. Охорона і збереження природи.</p>
--	---

2 клас

(105 годин на рік в 2-а класі – клас з навчанням державною мовою
та

175 годин на рік в 2-б, 2-в класах – класи з навчанням російською мовою)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
<p><i>розповідає</i> про себе та інших, висловлює свої вподобання; <i>описує</i> себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; <i>розпізнає</i> та описує небезпеку вдома або в школі; <i>ухвалює</i> рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки; <i>пояснює</i>, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі; <i>визначає</i> здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються; <i>досліджує</i> позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються з людиною</p>	<p>Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка. Частини тіла людини та їх функції. Турбота про здоров'я. Організація досліджень.</p>
Людина серед людей	
<p><i>пояснює</i>, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; <i>дотримується</i> правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; <i>доречно вживає</i> слова чемності; <i>надає допомогу</i>, коли просять та звертаються по неї; <i>висловлює</i> оцінні судження щодо вчинку, події, явищ; <i>добирає</i> докази до своїх висновків; <i>не порушує права</i> інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; <i>співпрацює</i> в групах для досягнення спільних цілей</p>	<p>Стандарти поведінки в суспільстві. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці.</p>
Людина в суспільстві	
<p><i>розпізнає</i> державні символи України, шанобливо ставиться до них; <i>розпитує і збирає</i> інформацію про</p>	<p>Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, і символів держави.</p>

<p>свій край і державу, історичні події, відомих осіб; <i>розпитує</i> старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; <i>дотримується</i> встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів</p>	<p>Внесок українців у світові досягнення. Славетні українці. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.</p>
Людина і світ	
<p><i>має</i> уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; <i>усвідомлює</i> необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною інформацією; <i>виявляє</i> інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах <i>доводить</i> важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; <i>виявляє</i> доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв</p>	<p>Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв. Внесок українців у світові досягнення. Історичні події. Видатні історичні постаті. Розв'язання ситуацій морального вибору.</p>
Людина і природа	
<p><i>має</i> уявлення про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; <i>називає</i> пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; <i>наводить приклади</i> зв'язку людини і природи; <i>розпізнає</i> зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп; <i>розрізняє</i> форми земної поверхні; <i>класифікує</i> за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи; <i>визначає мету</i> дослідження, <i>обирає</i> послідовність дій і обладнання для його виконання; <i>виконує дослідницькі завдання:</i></p>	<p>Повітря. Вода. Водойми рідного краю. Форми земної поверхні. Гірські породи. Ґрунт, його властивості і значення. Будова і різноманітність рослин. Умови вирощування рослин. Тварини дикі та свійські. Спостереження за тваринами. Земля та її форма. Обертання Землі. Рік. Місяць. Доба. Вплив Сонця на сезонні явища в природі Пори року та їх ознаки. Особливості життя рослин та тварин у різні пори року. Спостереження за добовими і сезонним змінами у природі. Охорона природи. Зв'язок людини і природи. Червона книга України. Рукотворні тіла та матеріали, їх</p>

<p>досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень;</p> <p><i>фіксує результати досліджень доступними способами і робить висновки;</i></p> <p><i>дізнається про природу, використовуючи різні джерела інформації;</i></p> <p><i>застосовує знання про природу в навчальних і життєвих ситуаціях;</i></p> <p><i>наводить приклади виробів, які допомагають людині у побуті;</i></p> <p><i>розповідає про використання матеріалів на основі їх властивостей;</i></p> <p><i>знаходить інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела;</i></p> <p><i>робить висновок: природа потребує охорони;</i></p> <p><i>бере посильну участь в природоохоронній діяльності.</i></p>	<p>властивості.</p> <p>Використання рукотворних матеріалів у побуті.</p> <p>Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.</p>
--	---

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;

- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентність випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання вміння та навички для:

- доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію);
- опрацювання інформації;
- перетворення інформації із однієї форми в іншу;
- створення інформаційних моделей;
- оцінки інформації за її властивостями.

Програма побудована лінійно-концентрично (з горизонтальним поглибленням):

Рівні навчання Засоби та об'єкти навчання	2 клас
	Графічний редактор
Змістові лінії	
Інформація. Дії з інформацією	☀
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	☀
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	☀
Об'єкт. Властивості об'єкта	☀
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання.	☀
Алгоритми	☀

2 клас

(«Інформатика» - 35 годин на рік в 2-а класі – клас з навчанням державною мовою, в 2-б та 2-в класах інформатична освітня галузь інтегрується з іншими галузями, утворюючи інтегрований предмет «Я досліджую світ»)

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Інформація. Дії з інформацією	
<i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації	Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом подання.

<p>для себе особисто; <i>називає</i> органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; <i>наводить приклади</i> інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо; <i>розрізняє</i> правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; <i>використовує</i> мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	
<p><i>розуміє</i>, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; <i>наводить приклади</i> технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; <i>використовує</i> цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; <i>пояснює</i>, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої; <i>звертається</i> за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.
Об'єкт. Властивості об'єкта	
<p>Учень/учениця: <i>називає</i> об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; <i>описує</i> об'єкт називаючи його властивості та їх значення; <i>порівнює</i> об'єкти за значеннями властивостей; <i>спостерігає</i> за об'єктами, <i>визначає</i> спільні та відмінні ознаки/властивості; <i>наводить приклади</i> об'єктів, що відповідають заданим властивостям <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)</p>

Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
<p>запускає знайомі програми; завершує роботу з програмою; називає інструменти малювання у графічному редакторі; обирає інструмент малювання для досягнення конкретного результату; створює не складні малюнки за зразком; створює зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та змінює значення властивостей; вміє змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; виконує завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; пропонує власні кольорові рішення малюнка; пояснює добір кольорів; оцінює результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків</p>
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	
<p>об'єднує об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; створює візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; виділяє та переносить фрагменти малюнка; створює графічні відповіді до навчальних завдань; знаходить приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; визначає закономірність об'єктів; відтворює послідовність об'єктів із заданою закономірністю; оцінює результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.</p>
Лінійні алгоритми	
<p>Учень/учениця: визначає послідовність кроків для виконавців; знаходить помилки у алгоритмах;</p>	<p>Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів</p>

<p><i>визначає</i> результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; <i>створює</i> малюнок за лінійним алгоритмом; <i>пропонує</i> власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	
<p>Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.</p>	

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через навчальний предмет «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-прикладному мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія **«Інформаційно-комунікаційне середовище»** охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробках; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія «Середовище проектування» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

1 клас

(«Технології ті дизайн» - 35 годин на рік в 1-а класі – клас з навчанням державною мовою, в 1-б та 1-в класах технологічна освітня галузь інтегрується з іншими галузями, утворюючи інтегрований предмет «Я досліджую світ»)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
<p><i>спостерігає</i> за природними об'єктами; <i>збирає і заготовляє</i> природні матеріали;</p> <p><i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>виготовляє</i> поетапно вироби з природних матеріалів за зображеннями або творчим задумом з допомогою дорослих;</p> <p><i>розрізняє</i> вироби декоративно-прикладного мистецтва; <i>описує</i> приклади виробів з різних джерел інформації (підручник, фотографії, каталоги, посібники, Інтернет-ресурси, музеї, фільми,</p>	<p>Природне середовище України. Природні матеріали рідного краю.</p> <p>Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять. Організація робочого місця. Матеріали, інструменти та пристосування. Вироби з природних матеріалів.</p> <p>Приклади виробів декоративно-прикладного мистецтва (витинанка, гончарство, ткацтво, різьблення, писанкарство,</p>

<p>мультфільми та ін.); <i>називає та обговорює</i> матеріали, корисність та естетичну цінність різних виробів у групі;</p> <p><i>розпізнає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробів візуально та на дотик; <i>пояснює</i> доцільність використання матеріалів вторинної переробки для збереження природних ресурсів (водоймищ, лісу, тварин, корисних копалин тощо);</p> <p><i>розрізняє</i> основні креслярські інструменти, лінії, види графічних зображень; <i>читає</i> елементарні графічні зображення; <i>складає</i> пласкі та об'ємні геометричні форми, вироби з деталей конструкторів або інших готових елементів (архітектурні споруди, транспортні засоби, роботи та ін.) з допомогою дорослих, самостійно, в парі або в групі</p>	<p>аплікація, вишивка та ін.).</p> <p>Види матеріалів (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, нитки, дріт, пластик та ін.).</p> <p>Елементи графічної грамоти. Види конструкторів, навчальних наборів (LEGO, мозаїка, конструктор із дерева, металу, магнітний, банчемс та ін.)</p>
Середовище проектування	
<p><i>продукує</i> ідеї для вибору особисто привабливого об'єкта праці; <i>вибирає</i> обґрунтовано об'єкт праці із запропонованих з допомогою вчителя; <i>пояснює</i> функціональну та естетичну цінність обраного для проектування і виготовлення виробу;</p> <p><i>розглядає</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні; <i>описує</i> усно модель спроектованого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробу, зокрема і вторинні (природні, штучні і синтетичні);</p> <p><i>розрізняє</i> традиційні і сучасні технології виготовлення виробів (аплікація, ліплення, писанкарство, квілінг тощо); <i>читає</i> графічні зображення для поетапного виготовлення виробу з допомогою дорослих</p>	<p>Виявлення проблеми. Обґрунтований вибір об'єкта праці для його проектування і виготовлення.</p> <p>Дизайнерське проектування – моделювання та конструювання, зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт та ін.).</p> <p>Графічні зображення для поетапного виготовлення виробу пласкої та об'ємної форми</p>

Середовище техніки і технологій	
<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії;</p> <p><i>виготовляє</i> поетапно корисний й естетичний виріб за визначеною послідовністю самостійно або з допомогою дорослих;</p> <p><i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів та <i>вирізує</i> їх;</p> <p><i>розміщує</i> деталі виробу на площині;</p> <p><i>застосовує</i> нероз'ємні з'єднання (склеювання, причіплювання /пластилін, глина/ та ін.);</p> <p><i>оздоблює</i> деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій;</p> <p><i>раціонально</i> використовує матеріали (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, нитки, дріт, пластик та ін.), зокрема і вторинні з допомогою дорослих</p>	<p>Ручні інструменти та пристосування, органайзери.</p> <p>Виготовлення виробу за інструкційними картками з графічними зображеннями.</p> <p>Технологічні операції з матеріалами (згинання, складання, скручування, рвання, зібгання, різання, склеювання, зв'язування, ліплення тощо).</p> <p>Раціональне розмічання та обробка матеріалів</p>
Середовище соціалізації	
<p><i>пояснює</i> корисність та естетичність створеного виробу;</p> <p><i>презентує</i> результати власної або колективної проектно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими;</p> <p><i>долучається</i> спільно з батьками до благодійної діяльності в групах зі створеними виробами, зокрема для українських воїнів;</p> <p><i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим;</p> <p><i>розрізняє</i> професії дорослих у сім'ї та родині в сфері матеріального і нематеріального виробництва;</p> <p><i>виконує</i> трудові дії в побуті: доглядає за одягом та взуттям (зав'язування шалика, пояса, шнурків), домашніми тваринами, рослинами, ремонтує незначні пошкодження книг, іграшок, готує та сервірує нескладні страви (чай, канапка) за наочним прикладом та допомогою дорослих або спільно із старшими учнями</p>	<p>Соціальна цінність виконаного індивідуального або колективного проекту. Презентабельність та реклама.</p> <p>Діяльність в групах та середовищі.</p> <p>Благодійна діяльність для задоволення потреб оточуючих.</p> <p>Світ професій.</p> <p>Побутове самообслуговування</p>

2 клас

(«Технології ті дизайн» - 35 годин на рік в 2-а класі – клас з навчанням державною мовою, в 2-б та 2-в класах технологічна освітня галузь інтегрується з іншими галузями, утворюючи інтегрований предмет «Я досліджую світ»)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
<p><i>досліджує</i> природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик); <i>порівнює</i> природні і рукотворні форми;</p> <p><i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>створює</i> поетапно композицію та вироби з природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом; <i>порівнює</i> традиційні і сучасні вироби декоративно-прикладного мистецтва за матеріалами, техніками виконання, функціональними та естетичними властивостями; <i>розрізняє</i> основні види народних декоративних візерунків, орнаментів; <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва;</p> <p><i>розрізняє</i> види матеріалів та називає сфери їх використання; <i>досліджує</i> властивості матеріалів візуально та на дотик; <i>аргументує</i> доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища;</p> <p><i>моделює</i> виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самостійно, в парі або в групі)</p>	<p>Природне і штучне середовище. Матеріали. Спостереження, імітація, фантазування.</p> <p>Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять. Організація робочого місця. Інструменти та пристосування. Моделі-аналоги.</p> <p>Характеристики традиційних і сучасних виробів декоративно-прикладного мистецтва, знайомство з народними умільцями свого краю (реально або віртуально).</p> <p>Властивості матеріалів (природні матеріали, папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, тканина, нитки, шнури, дріт, пластик, пінопласт та ін.).</p> <p>Конструктори, навчальні набори з графічними зображеннями, інструкційними картками</p>
Середовище проектування	
<p><i>продукує</i> ідеї для вибору об'єкта праці та обговорює їх з іншими; <i>оцінює</i> проектні ідеї – власні та інших;</p>	<p>Виявлення проблеми. Вибір об'єкта праці для його проектування і</p>

<p><i>пояснює</i> вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих; <i>обдумує</i> план реалізації задуму в матеріалі;</p> <p><i>прогнозує</i>, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; <i>порівнює</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>моделює</i> виріб з елементами фантазування; <i>описує</i> модель свого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали;</p> <p><i>використовує</i> традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); <i>пояснює</i> визначену послідовність виготовлення спроектованого виробу за зображеннями</p>	<p>виготовлення.</p> <p>Дизайн-проектування – моделювання та конструювання, зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт та ін.). Графічні зображення для послідовного виготовлення виробу плоскої та об'ємної форми.</p> <p>Поетапне проектування технології виготовлення виробу</p>
Середовище техніки і технологій	
<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії;</p> <p><i>виготовляє</i> поетапно виріб за визначеною послідовністю; <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів; <i>з'єднує</i> деталі та <i>оздоблює</i> їх з використанням традиційних та сучасних технологій; <i>дотримується</i> послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя;</p> <p><i>раціонально</i> використовує матеріали, зокрема і вторинні</p>	<p>Ручні інструменти та пристосування.</p> <p>Виготовлення виробу за графічними зображеннями. Технологічні операції з матеріалами (згинання, складання, скручування, рвання, зібгання, різання, склеювання, зв'язування, ліплення тощо).</p> <p>Раціональне використання матеріалів</p>
Середовище соціалізації	
<p><i>обґрунтовує</i> соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу; <i>оцінює</i> та <i>презентує</i> результати власної проектно-технологічної діяльності; <i>обговорює</i> результати з іншими;</p> <p><i>долучається</i> до благочинної діяльності в</p>	<p>Цінність виконаного проекту для соціальної сфери. Презентабельність та реклама.</p> <p>Благочинна та</p>

<p>групах з власноруч створеними виробами; умотивовує необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища;</p> <p>висловлює емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників;</p> <p>виконує трудові дії в побуті: дрібний ремонт, доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання гудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує та сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо</p>	<p>природоохоронна діяльність в групах та середовищі.</p> <p>Світ професій соціальної сфери.</p> <p>Побутове самообслуговування</p>
---	---

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*).
- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (*математична компетентність*).
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*культурна компетентність*);
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

Мистецька освітня галузь може реалізовуватися через інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва: наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі.

Музичне мистецтво (35 годин)

1 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері;</p> <p><i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання)</p> <p><i>створює</i> елементарний ритмічний супровід до пісні;</p> <p><i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів;</p> <p><i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей);</p> <p><i>добирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;</p> <p><i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;</p> <p><i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);</p> <p><i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести);</p> <p><i>виконує</i> твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються;</p> <p><i>називає</i> свої уподобання у мистецтві</p>	<p>Спів. Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах. Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики.</p> <p>Інсценізація пісень, створення театралізованих образів.</p> <p>Гра на музичних інструментах (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо): створення елементарного ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо.</p> <p>Знайомство з нотним записом (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма).</p> <p>Використання музичної діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p> <p>Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування.</p> <p>Відтворення елементарних танцювальних елементів.</p> <p>Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести).</p>
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, <i>добирає</i> із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям;</p> <p><i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко);</p> <p>регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні</p>

оркестру), характеризує мелодію;	особистим емоціям та враженням.
Комунікація через мистецтво	
<p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо;</p> <p><i>дотримується</i> правил творчої співпраці <i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано</p>	<p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій тощо). Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо).</p> <p>Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>

Образотворче мистецтво (35 годин)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>Відтворює</i> прості форми предметів і об'єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами;</p> <p><i>розміщує</i> пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша;</p> <p><i>комponує</i> (з допомогою учителя) <i>зображення</i> у форматі (вертикальний, горизонтальний);</p> <p><i>створює</i> елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи;</p> <p><i>використовує</i> у роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори;</p> <p><i>змішує та розбавляє</i> водою фарби для отримання різних відтінків кольорів;</p> <p><i>користується фарбами</i> (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими),</p>	<p>Використання різних ліній, плям, форм, кольорів і їх відтінків для створення візуальних образів.</p> <p>Організація робочого місця.</p> <p>Створення зображень графічними матеріалами, фарбами. Елементарне компонування елементів композиції (площинної, об'ємної).</p> <p>Вирізування, конструювання з паперу.</p> <p>Робота з природними матеріалами.</p>

<p>пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо; <i>спостерігає</i> різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі; <i>досліджує</i> і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі; <i>наводить приклади</i> геометричної подібності природних та штучних об'єктів; <i>працює</i> (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом; <i>дотримується</i> правил техніки безпеки; <i>експериментує</i> з кольорами, лініями, формами тощо <i>прикрашає</i> (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається; <i>виконує</i> нескладні ролі, етюди-наслідування; <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жести, перевтілюючись у різних персонажів; <i>розуміє</i> правила поведінки в театрі; <i>рухається</i> в ритмі і темпі музики, <i>узгоджує</i> свої рухи з музичним супроводом (співом); <i>орієнтується</i> у просторі; <i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами мистецької виразності;</p> <p><i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести); <i>виконує</i> твори мистецтва (малює, танцює, декламує тощо), які подобаються; <i>називає</i> свої уподобання у мистецтві</p>	<p>Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).</p> <p>Ліплення з пластичних матеріалів.</p> <p>Дотримання охайності та правил техніки безпеки.</p> <p>Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів.</p> <p>Прикрашення місця, де навчається, живе.</p> <p>Використання образотворчої діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p> <p>Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування.</p> <p>Відтворення малюнків, імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести), малювання.</p>
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
<p><i>Сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, <i>добирає</i> із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям.</p> <p><i>Визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; <i>порівнює</i> музичні та візуальні образи; <i>помічає</i> красу в довкіллі; <i>орієнтується</i> у видах театру (ляльковий,</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні особистим емоціям та враженням.</p> <p>Визначення засобів виразності</p>

<p>музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм) <i>називає</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>твору мистецтва. Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. Знайомство з деякими видами театру та кіномистецтва. Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення</p>
Комунікація через мистецтво	
<p><i>презентує</i> результати власної творчості (демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо;</p> <p><i>дотримується</i> правил творчої співпраці <i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано</p>	<p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій тощо). Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо).</p> <p>Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>

2 клас

(70 годин на рік:

35 годин - музичне мистецтво, 35 годин – образотворче мистецтво)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання, інтонація) <i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, інтонація, дикція).</p>

<p>мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит; <i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні;</p> <p><i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах; <i>обирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; <i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); <i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами музичної виразності;</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);</p> <p><i>проявляє</i> інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності; <i>виконує</i> прості живописні, графічні, декоративні, пластичні композиції;</p> <p><i>складає</i> та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову); відповідно задуму, <i>обирає</i> формат (вертикальний, горизонтальний) композиції; <i>використовує</i> всю площину аркуша; <i>використовує</i> основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори; <i>утворює</i> відтінки</p>	<p>Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо.</p> <p>Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Знайомство з нотною грамотою (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма).</p> <p>Малювання графічними матеріалами, фарбами.</p> <p>Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна). Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів.</p>
--	---

<p>кольорів; <i>експериментує</i> з кольорами, лініями, формами тощо; <i>користується</i> художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;</p> <p><i>працює</i> (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами; <i>дотримується</i> правил техніки безпеки; <i>бере участь у прикрашенні</i> середовища, в якому живе і навчається; <i>виконує</i> нескладні ролі, етюди-наслідування; <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; <i>рухається</i> в ритмі і темпі музики, <i>узгоджує</i> свої рухи з музичним супроводом (співом); <i>орієнтується</i> у просторі; <i>дотримується</i> правил поведінки в театрі; <i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести); <i>вирізняє</i> види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/ її настрій</p>	<p>Використання різних ліній, плям, форм, кольорів та їх відтінків для створення візуальних образів.</p> <p>Вирізування, конструювання з паперу. Робота з природними матеріалами. Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів. різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Ліплення з пластичних матеріалів різними прийомами і способами. Прикрашення місця, де навчається, живе. Організація робочого місця. Дотримання охайності та правил техніки безпеки. Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування. Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести). Використання видів мистецької діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>
<p>Сприймання та інтерпретація мистецтва</p>	
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; <i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні</p>

<p>оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт;</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля;</p> <p><i>розрізняє</i> види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм); <i>використовує</i> театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація);</p> <p><i>виявляє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>особистим емоціям та враженням.</p> <p>Визначення засобів виразності твору.</p> <p>Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p>Знайомство з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм (графічна, пластична, лялькова анімація)).</p> <p>Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>
<p>Комунікація через мистецтво</p>	
<p><i>виявляє</i> (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва;</p> <p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; <i>готовий / -а</i> до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла; <i>виявляє</i> досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків;</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від</p>	<p>Виховні ситуації: обговорення (з допомогою вчителя) інформації – сюжетів, характерів персонажів тощо, отриманої з творів мистецтва.</p> <p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій, флеш-моби тощо);</p> <p>Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо)</p>

<p>творів різних видів мистецтва;</p> <p><i>обговорює</i> з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості;</p> <p><i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці.</p>	<p>Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>
---	--

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і

програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

1 клас (105 годин на рік)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<i>має уявлення</i> про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини;	Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини.
<i>розуміє</i> терміни з предмету «фізична культура»;	Терміни з предмету «фізична культура».
<i>пояснює</i> значення фізичних вправ для формування правильної постави;	Фізичні вправи – засіб формування правильної постави.
<i>називає</i> життєво важливі способи пересування	Життєво важливі способи

<p>людини;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи: команди на шиккування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал; загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо;</p> <p><i>виконує</i> ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду;</p> <p><i>виконує</i> вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем;</p> <p><i>володіє</i> елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг;</p> <p><i>виконує</i> вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4х10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг почергово з ходьбою; пересування на лижах; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; “напівшпагат”, “шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4х9 м, 3х10 м;</p>	<p>пересування людини.</p> <p>Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи;</p>
<p><i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, колові рухи</p>	<p>Вправи для оволодіння навичками пересувань.</p> <p>Вправи для опанування навичок володіння м'ячем.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками стрибків.</p> <p>Вправи для розвитку фізичних якостей.</p> <p>Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p>

<p>руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами;</p> <p>виконує пересування на лижах: організовуючі команди і прийоми, пересування, повороти;</p> <p>виконує вправи у воді, плавання; *</p> <p>дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.</p>	<p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
Ігрова та змагальна діяльність	
<p>бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор;</p> <p>дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</p>	<p>Рухливі ігри та естафети.</p> <p>Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.</p>

2 клас (105 годин на рік)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<p>розуміє значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку;</p> <p>пояснює значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилин та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я;</p> <p>дотримується рухового режиму протягом дня; називає основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей;</p> <p>дотримується правил особистої гігієни в режимі дня;</p>	<p>Руховий режим дня молодшого школяра.</p> <p>Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилини та фізкультурної паузи.</p> <p>Рухова активність протягом дня.</p> <p>Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей.</p> <p>Правила особистої гігієни молодшого школяра.</p>
<p>виконує організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону</p>	<p>Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи:</p>

по три (чотири);	
<p>добирає та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок;</p> <p>виконує присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики;</p> <p>володіє навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод;</p> <p>володіє навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність;</p> <p>виконує вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підошвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками);</p> <p>виконує стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо;</p>	<p>а) загальнорозвивальні вправи;</p> <p>б) положення тіла у просторі: сіди, упори, виси, елементи акробатики.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань.</p> <p>Вправи для опанування навичок володіння малим м'ячем.</p> <p>Вправи з великим м'ячем.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками стрибків.</p>

<p>виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сиду, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості – махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях;</p>	<p>Вправи для розвитку фізичних якостей.</p>
<p>добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи;</p>	<p>Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p>
<p>виконує загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію;</p>	<p>Загальнорозвивальні вправи в русі, з предметами, вправи на відчуття правильної постави; вправи для</p>

<p>загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави;</p> <p>володіє навичками пересувань на лижах: лижні ходи, повороти, спуски, підйоми, гальмування;</p> <p>виконує вправи у воді: багаторазові видихи у воду; вправи для оволодіння рухами ногами у плаванні стилями кроль на грудях та кроль на спині; вправи для оволодіння рухами руками як у плаванні стилем кроль на грудях; плавання; *</p> <p>дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.</p>	<p>профілактики плоскостопості.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
Ігрова та змагальна діяльність	
<p>бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</p>	<p>Рухливі ігри та естафети.</p> <p>Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.</p>

Розділ 6

Особливості організації освітнього процесу

Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство тощо. Такі форми організації освітнього процесу є рекомендованими для вчителя, адже саме вчитель обиратиме найбільш ефективні форми, враховуючи особливості класу. Необхідною умовою формування компетентностей на думку педколективу гімназії є діяльнісна, тобто спрямованість навчання, яке передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності.

Формуванню ключових компетентностей буде сприяти встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Основними формами організації освітнього процесу у гімназії є різні типи уроків:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;

- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок, та ін..

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів.

Освітній процес в гімназії базується на нових підходах до навчання, які ґрунтуються на засадах педагогіки партнерства, співпраці між гімназистами та вчителями. Професійна свобода вчителя гімназії покладає на його плечі відповідальність, яка передбачає, зокрема, добір методів навчання відповідно до освітніх потреб різних учнів та фокусування на розвитку компетентностей для життя, вміння працювати з інформаційно-комунікаційними технологіями та природно інтегрувати їх в освітній процес, а також налагоджувати комунікацію з батьками. Зміна фокусу навчання у бік практики, інтерактивності та функціональності покладає відповідальність і на учнів, які, вільно висловлюючи свою позицію на уроці, вирішуючи пізнавальні завдання, співпрацюючи з однокласниками в команді, дбають за результат (не тільки за оцінку) у процесі навчання.

Розділ 7

Показники (вимірники) реалізації освітньої програми

Показниками успішної реалізації освітньої програми в рамках гімназії є:

- якісний рівень навчальних досягнень учнів;
- позитивний імідж навчального закладу;
- впроваджена система компетентнісного навчання;
- сформованість ключових життєвих компетентностей учнів;
- високий рівень педагогічної майстерності вчителів.

На рівні гімназії було розроблено систему показників, що дозволяють судити про ефективність реалізації освітньої програми (внутрішня система забезпечення якості освіти).

Внутрішня система забезпечення якості освіти відповідає Закону України про освіту та включає в себе:

стратегію (політику) та процедури забезпечення якості освіти;
систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;
оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти;
оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної (науково-педагогічної) діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників;
оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти;
забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, в тому числі для самостійної роботи здобувачів освіти;
забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління закладом освіти;
створення в закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування;
інші процедури та заходи, що визначаються спеціальними законами або документами закладу освіти.

Принципи та процедури забезпечення якості освітньої діяльності.

Внутрішня система забезпечення якості загальної середньої освіти в закладі освіти базується на таких принципах:

- урахування вимог та інтересів усіх учасників процесів із забезпечення якості освіти;

- компетентнісного підходу до формування мети, змісту та результатів навчання;
- практичної спрямованості освітнього процесу;
- сприяння системи внутрішнього моніторингу підвищенню якості освіти в закладі освіти;
- активної участі усіх працівників у реалізації стандартів із забезпечення якості освіти.

Внутрішня система забезпечення якості освіти у школі повинна бути об'єктивною, відкритою, інформативною, прозорою.

Гімназія регулярно контролює й оцінює показники, пов'язані з внутрішнім забезпеченням якості загальної середньої освіти, використовуючи системи контролю, що дозволяє оцінювати якість надання послуг у сфері освіти та їх відповідність встановленим вимогам.

Внутрішня система моніторингу рівня знань здобувачів освіти діє відповідно до нормативних документів:

- Положення про академічну доброчесність педагогічних працівників та здобувачів освіти;
- Порядком проведення державної підсумкової атестації

Система оцінювання навчальних досягнень учнів 1-2 класів базується на відповідних документах МОНУ, а саме: Наказ № 924 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі» та «Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи (наказ МОН України від 19.08.2016 №1009).

Державна підсумкова атестація здобувачів загальної середньої освіти здійснюється відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації. Державна підсумкова атестація здобувачів освіти - це форма контролю відповідності результатів навчання здобувачів освіти вимогам державних стандартів загальної середньої освіти на відповідному рівні освіти (далі-атестація). Атестацію проходять особи, які завершують здобуття початкової (у 4 класі)

Заходи, спрямовані на вдосконалення фахової майстерності педагогічних працівників

Метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти є вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення, розширення й оновлення професійних компетентностей вчителів. Заклад освіти забезпечує підвищення кваліфікації педагогічних працівників не рідше одного разу на п'ять років.

З метою підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності вчителів 1-их класів, учителів з іноземної мови, фізичного виховання, учителів музичного мистецтва та образотворчого мистецтва, заступника директора щодо реалізації завдань нового Державного стандарту початкової освіти відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти організовано додаткове навчання відповідно Типовій освітній програмі організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти.

Планове підвищення кваліфікації педагогічних працівників організовується та проводиться відповідно до плану-графіка.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється за такими формами: курси, семінари, семінари - практикуми, тренінги, конференції, вебінари, «круглі столи» тощо.

Для вдосконалення фахової майстерності, підвищення професійного потенціалу педагогічного складу в закладі освіти передбачено:

- розширення зв'язків методичних об'єднань з колегами інших загальноосвітніх закладів району, області, України;
- систематичну роботу, з молодими вчителями, організацію роботи з вчителями які мають стаж роботи до трьох років запровадження обов'язкової 3 – річної програми школи молодого вчителя, які залучаються до педагогічної роботи вперше;
- підвищення рівня володіння педагогічними працівниками інформаційними технологіями в сучасному педагогічному процесі, врахування його в ході атестації вчителів;
- розробку вчителями індивідуальної траєкторії розвитку педагогічної майстерності;
- цілеспрямоване, безперервне самовдосконалення учителя.

Моніторинг якості освітньої діяльності

педагогічних працівників

Оцінювання освітньої діяльності педагогічних працівників базується на компетентнісному підході та забезпечує об'єктивний аналіз її якості відповідно базовим компетентностям вчителя початкових класів, визначених у документах Міністерства освіти і науки України:

- професійно-педагогічна компетентність;
- соціально-громадянська компетентність;
- загальнокультурна компетентність;
- мовно-комунікативна компетентність;
- психолого-фасилітативна компетентність;

- підприємницька компетентність;
- інформаційно-цифрова компетентність.

Оцінювання професійного рівня педагогічних працівників здійснюється шляхом аналізу виконання ними посадових обов'язків, участі в освітньому процесі та роботи вчителя над підвищенням власного педагогічного рівня.

Критерії оцінки охоплюють кваліфікаційні показники педагогічних працівників, навчальну, виховну, організаційну та науково-методичну діяльність.

Забезпечення необхідних ресурсів для організації освітнього процесу

Забезпечення необхідними ресурсами освітнього процесу та підтримки здобувачів загальної середньої освіти в закладі освіти відповідає основним санітарно-технічним вимогам. В закладі освіти є адміністративні кабінети, навчальні кабінети, комп'ютерний клас, бібліотека, актова зала, харчоблок, дві спортивні зали. Будинки та споруди відповідають паспортним і санітарно-гігієнічним нормам. Усі приміщення використовуються упродовж навчального року з повним навантаженням, утримуються в належному стані.

Навчальні кабінети - це окремі приміщення, які відповідають своїм призначенням санітарно-гігієнічним нормам та обладнані необхідними технічними засобами навчання.

Кількість навчальних приміщень забезпечує навчання здобувачів освіти в одну зміну. Матеріально-технічна база закладу освіти пристосована для освітнього процесу.

У закладі освіти створено умови для доступу до Інтернету.

Освітній процес забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою на паперових та електронних носіях завдяки фондам бібліотеки, веб-ресурсам школи.

Практичний психолог, соціальний педагог комплекс заходів з адаптації здобувачів освіти 1,5,10 класів, організовують моніторинг її результативності на підставі визначених критеріїв. Практичний психолог, соціальний педагог, класні керівники, вихователі групи продовженого дня допомагають здобувачу освіти у реалізації заходів із соціальної адаптації.

Органи учнівського самоврядування виходять з пропозиціями до керівництва щодо вдосконалення заходів та беруть участь у громадській діяльності школи.

Забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом

Інформаційна система управління освітнім процесом школи - це програмно-апаратний комплекс, який забезпечує основні функції роботи з документами в електронному вигляді. До її основних функцій належить реєстрація документів, розробка та збереження документів в електронному вигляді, направлення документів на розгляд та виконання, контроль проходження та виконання документів, пошук документів за різним параметром, введення, підтримки та зберігання будь-яких типів документів, захист від несанкціонованого доступу.

Структура інформаційних систем закладу освіти включає такі підсистеми:

- електронна система звітності;
- електронна база даних учнів школи.

Електронні освітні ресурси забезпечують публічність інформації про освітні програми; перелік навчальних дисциплін, логічну послідовність їх вивчення, перелік підручників, розклад уроків та спортивних секцій, гуртків.

Забезпечення публічності інформації про діяльність школи

Публічність інформації про діяльність школи забезпечується відповідно до вимог Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року №2145-VIII та Закону України «Про загальну середню освіту» від 28.09.2017 року №2145-19

На офіційному сайті школи розміщується інформація, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню, а саме:

- Статут закладу освіти
- ліцензії на провадження освітньої діяльності
- структура та органи управління закладу освіти
- кадровий склад закладу освіти згідно з ліцензійними умовами
- освітні програми, що реалізуються в закладі освіти та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою
- територія обслуговування, закріплена за закладом освіти його засновником
- мова освітнього процесу
- результати моніторингу якості освіти
- річний звіт про діяльність закладу
- правила прийому до закладу освіти
- інша інформація, що оприлюднюється за рішенням закладу освіти або на вимогу законодавства.

Забезпечення академічної доброчесності

Педагогічні працівники у своїй діяльності зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами загальної середньої освіти відповідно до Положення про академічну доброчесність педагогічних працівників та здобувачів освіти.

Особи, які навчаються у в закладі освіти, зі свого боку, зобов'язані виконувати вимоги освітньої програми, дотримуючись академічної доброчесності, та досягати відповідного рівня результатів навчання.

Адміністрація закладу освіти визначає основні принципи та механізми забезпечення якості освітньої діяльності та якості загальної середньої освіти, забезпечує дотримання Положення про академічну доброчесність з боку всіх учасників освітнього процесу.

Кадрове забезпечення освітньої діяльності (1-ші класи)

Учителі для 1-х класів (1-а, 1-б, 1-в класи)	Необхідно (осіб)	Фактично	Відсоток від необхідного
Усього вчителів з них:	3	3	100%
мають відповідну освіту	3	3	100%
пройшли навчання на курсах для вчителів НУШ	3	3	100%
Працюють у навчальному закладі за сумісництвом	0	0	-

Матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності 1-х класів

Найменування приміщень навчального призначення, інших приміщень, спортивних майданчиків (відповідно до нормативів матеріально-технічного забезпечення та санітарно-гігієнічних вимог)	Кількість приміщень (одиниць)	
	необхідно	фактично
Приміщення для учнів:		
Кабінет 1-х класів НУШ	3	3
Кабінет іноземної мови	3	3
Кабінет музики	1	1

Гардероб, обладнаний індивідуальними шафами	+	+
Туалети для дівчаток та хлопчиків	2	2
Приміщення для фізкультури та оздоровлення:		
Фізкультурний майданчик	+	+
Спортивна зала	+	+
Футбольне поле	+	+
Баскетбольний майданчик	+	+
Тренерська	1	1
Інвентарна	2	2
Ігровий майданчик	+	+
Загальношкільні приміщення для проведення колективних, позаурочних заходів і відпочинку:		
Актова зала з підсобним приміщенням	1	1
Костюмерна	1	1
Ігрова кімната для початкових класів	3	1
Кабінети для гурткових занять:		
Зала для танців, обладнана дзеркалами	1	1
Шкільний музей О.С.Пушкіна	1	1
Кабінет для робототехніки	1	1

Приміщення для харчування:		
Їдальня	1	1
буфет	1	1
Умивальня	1	1
Кухня з роздавальною	1	1
Приміщення для миття кухонного посуду	1	1
Холодний цех	1	1
Заготівельний цех	1	1
Комора	1	1
Душова	1	1
Туалет для персоналу харчоблоку	1	1
Овочевий цех	1	1
Адміністративно-господарчі приміщення:		
Кабінет директора	1	1
Учительська	1	1
Кабінет заступника директора з господарської роботи	1	1
Кабінет психолога	1	1
Кабінет соціального педагога	1	1
Кабінет діловода	1	1
Кабінет заступника директора	3	3
Медичний блок:		

Медична кімната	1	1
Процедурна	1	1
Приміщення для дезінфікуючих засобів	1	1
Бібліотека:		
Читацький зал на 5 місць	1	1
Фонд відкритого доступу	1	1
Закрите книгосховище підручників	1	1
Загальношкільні приміщення:		
Крита тераса	+	+
Сходова клітина	+	+
Тамбур	+	+
Центральний вхід	+	+
Коридор	+	+
Приміщення охорони	+	+
Туалет загальний	1	1
Підсобні приміщення	1	1
Комутаційна ,Серверна	1	1
Господарський блок	1	1
Склад для зберігання садового інвентарю	1	1
Роздягальні	1	1
Комора	1	1

Вентиляційна камера	1	1
---------------------	---	---

Основними завданнями системи внутрішнього забезпечення якості освіти у гімназії є:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Особистісне спрямування освіти у гімназії зумовлює необхідність інтегровано оцінювати її якість в єдності індивідуальних характеристик особистості, педагогічних показників організації освітнього середовища і соціальних параметрів функціонування освітньої системи. За характером впливу на якість шкільної освіти у гімназії можуть використовуватися такі показники для її оцінювання:

- результативності (рівень навченості, вихованості, соціальної зрілості, спортивні досягнення);
- ефективності (економічна або соціальна, прийняття рішень, збереження здоров'я, рівень правопорушень);
- доцільності (досягнення поставлених цілей, упровадження засобів, психологічний супровід);
- оптимальності (сформованість цілісної системи освіти);
- розвитку (динаміка змін, креативність);
- забезпечення (ресурси, комп'ютеризація, матеріально-технічна база);
- потенційних можливостей (кадровий склад, підвищення кваліфікації).

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої

галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Розділ 8

Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Обрана освітня програма реалізації змісту освіти у гімназії органічно поєднує навчання, виховання і розвиток дитини і будується на основі особистісно орієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів як єдиного системного утворення.

Відповідно до особистісно-орієнтованого підходу в центр освітнього процесу ставляться інтереси здобувача освіти. Освітній процес у гімназії передбачає гуманне суб'єкт-суб'єктне співробітництво всіх його учасників, діагностично-стимулюючий спосіб організації навчального пізнання, діяльнісно-комунікативну активність учнів, проектування індивідуальних досягнень в усіх видах пізнавальної діяльності, якомога повніше врахування особистих потреб в доборі змісту, методик і технологій навчання та оцінювання учнів.

Компетентнісний підхід передбачає досягнення нової якості результатів освітнього процесу шляхом його орієнтації на формування системи компетентностей особистості як її здатності до продуктивної діяльності у різноманітних навчальних і життєвих ситуаціях на основі здобутих знань, сформованих умінь, мотивів, усвідомлених ціннісних ставлень до світу, набутого пізнавального досвіду. Така система компетентностей характеризується насамперед міжпредметним змістом, готовністю людини до перетворювальних способів дій, креативної діяльності загалом.

Діяльнісний підхід зумовлює залучення учнів до різноманітних видів діяльності, що дозволяє їм успішніше оволодівати суспільним досвідом та, як наслідок, забезпечує соціальну активність особистості в суспільному житті. Він є системо-утворюючим елементом між компетентнісним і особистісно-орієнтованим підходами, об'єднуючи їх в єдине ціле.

На основі зазначених підходів у гімназії утверджується новий тип навчання – навчання інноваційне, яке на відміну від традиційного, націленого в основному на освоєння і підтримку наявних здобутків цивілізації, формує

особистість, здатну вносити інноваційні зміни в існуючу культуру й середовище, успішно розв'язувати проблемні ситуації, які постають як перед окремою людиною, так і перед суспільством.

Навчально-виховний процес у гімназії ґрунтується на запровадженні компетентнісно орієнтованих методик і технологій навчання та оцінювання результатів навчання, варіативності форм і методів навчання учнів, створенні інформаційно-освітнього середовища, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яке враховує вікові і пізнавальні особливості дітей та їхні здібності, інтереси й освітні потреби.

Реалізації Освітньої програми гімназії сприяє і програмно-методичне забезпечення з боку Міністерства освіти і науки України. Вчителі початкових класів працюють за методичними рекомендаціями, розробленими для початкової школи, а саме:

- «Навчальні матеріали та методичні рекомендації для роботи з першокласниками в адаптаційний період»
- Наказ 923 Про затвердження методичних рекомендацій щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу у Новій українській школі
- Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу
- Методичний посібник «НОВА УКРАЇНЬСКА ШКОЛА: ПОРАДНИК ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ»
- Методичний посібник «Гра по-новому, навчання по-іншому» та «Шість цеглинок в освітньому просторі школи» (LEGO Foundation)

У навчальному процесі в 2019-2020 н.р. в 1-2 класах гімназії буде використано навчальну літературу, рекомендовану Міністерством освіти і науки України (Лист МОН від 10.06.2019 № 1/9-365, «Переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році»)